

T.C

**HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE
İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf OKŞAR

Hazırlayan:

Ahmet ABDULLAH

Hatay-2021

T.C

**HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE
İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf OKŞAR

Hazırlayan:

Ahmet ABDULLAH

Hatay-2021

ONAY

Ahmet ABDULLAH tarafından hazırlanan **SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ** adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

31/08/2021

Jüri Üyeleri	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf OKŞAR (Tez Danışmanı-Başkan)	
Doç. Dr. Abdullah AYDIN (Üye)	
Doç. Dr. Musa ÖZTÜRK (Üye)	

Ahmet ABDULLAH tarafından hazırlanan **SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ** adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile “SURIYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ” konulu tez çalışmamda yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (31/08/2021)

Ahmet ABDULLAH

ÖNSÖZ

Göç olgusu insanoğlunun tarih sahnesine çıkması ile var olmuş ve tarihin belirli dönemlerini de derinden etkilemiştir. Dünyanın farklı coğrafyalarında farklı zamanlarında büyüklü küçüklü göçler yaşanmıştır. Bunlardan bazıları Kavimler Göçü örneğinde olduğu gibi bütün dünyayı etkilemişken bazıları da sınırlı bir lokasyon içerisinde meydana gelmiştir. Bu itibarla bir göç noktasında olması dolayısıyla ülkemiz bu noktada incelenmeye değer birçok örneği de içerisinde barındırmaktadır.

Göç olgusu birçok etkene bağlı olarak meydana gelebilmektedir. Bunların başında kıtlık, savaş, terör, doğal afetler veya refah düzeyinin artması için yapılan ekonomi ve eğitime dayalı nedenlerdir. Özellikle yaşadığımız coğrafya stratejik durumuna binaen birçok göçe ev sahipliği yapmış ve bu durumlara her dönem maruz kalmış bir noktadadır. Anadolu, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan bir köprü ve geçiş noktasında olduğu için yüzyıllarca göçün ana merkezlerinden biri olmuştur. Dahası İpek ve Baharat Yolları gibi iki devasa ticaret yolunun da bu coğrafyayı kuşatmış olması da bunun tipik örneğidir. Günümüzde de Anadolu'nun bu özelliği dünyada yaşanan göç dalgalarına konu olması durumunu değiştirmemiştir. Yakın bir geçmişte başlayan ve halen devam eden Suriye İç Savaşı'nın (2011-) ortaya çıkardığı büyük insan hareketlerinin de yaşandığı bir yer konumundadır. Sayısı milyonları aşan ve bir kısmı Avrupa'ya geçen ancak büyük bir oranı da Türkiye'de kalan ve yerleşen insan topluluklarının bu göç hareketi birçok araştırmaya da konu olmuştur.

Suriye'nin kozmopolit etnik, dini ve mezhebi kimliği bir bakıma Türkiye'ye de taşınmıştır. Çok farklı etnik topluluklar Türkiye'ye göç etmiştir. Bu topluluklardan biri de tezimize konu olan Bayır Bucak Türkmenleridir. Hatay'ın Yayladağı ilçesine göç eden Türkmenlerin bir kısmı kamplarda yaşasa da önemli bir bölümü şehre yerleşmiş ve hayatlarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Türkmenlerin bu bölgede ikamet ederken ortaya koydukları sosyal ve iktisadi faaliyetler incelemeye değerdir. Özellikle ekonomik ve iktisadi faaliyetler ve girişimlerle ilgili etkinliklerin tespiti ve tahlili göçün ortaya çıkardığı sonuçların değerlendirilmesi bakımından büyük bir öneme sahiptir. Çok farklı meslek gruplarına sahip olmaları ve bölge ekonomisine katkıda bulunmaları dolayısıyla Bayır Bucak Türkmenleri üzerinde yapılan veya yapılacak olan çalışmalar ülke siyasetinin de bu yönde bazı kararlar alabilmesini sağlayacak sağlıklı verileri ortaya koyabilecektir. Bu yönden de değerli bir araştırma olması hasebiyle büyük bir titizlik ve şeffaflıkla hazırlanmaya çalışılan bu tezin içerdiği bilgi ve veriler veya bunlarla ilgili tablolar tezin akademik bir kimliğe sahip olmasına imkân verecektir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bilgi, birikim ve tecrübeleriyle her türlü desteği sağlayan, rehberlik ve sabırla bu çalışmada bana yol gösteren, çalışmanın her aşamasına destek ve eleştirileriyle katkıda bulunan, tezin yönetimini sağlayan

danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yusuf OKŞAR hocama teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmanın oluşum sürecinde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Rıdvan DEMİR, Dr. Öğr. Üyesi Kadriye ŞAHİN ve Dr. Öğr. Üyesi Sinan SCHREGLMANN'a teşekkür ederim. Son olarak çalışmam süresince ihmal etmeme rağmen her zaman desteğini hissettiğim sevgili eşim Aya ABDULLAH'a minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Ahmet ABDULLAH

Hatay-2021

SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN BAYIR BUCAK TÜRKMENLERİNDE İKTİSADİ FAALİYETLER: YAYLADAĞI ÖRNEĞİ

Ahmet Abdullah

Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf OKŞAR

ÖZET

2010 yılında bazı Arap ülkelerinde yönetime karşı bir tür ayaklanma başlamıştır. Bu ayaklanma ilk olarak Tunus'ta meydana gelmiş ve çok kısa bir zaman içerisinde Yemen, Mısır, Cezayir, Suriye, Libya ve Bahreyn gibi çeşitli ülkelerde görülmeye başlanmıştır. Suriye'de gerçekleşmiş olan iç savaş nedeniyle bölge içerisinde bulunan pek çok etnik gruplar, karşılaştıkları şiddetten dolayı mecburen Türkiye'ye doğru göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye, kısa zamanda Suriye'den en fazla göçün gerçekleştiği ülke haline gelmiştir. Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan etnik gruplar arasında Türkmenler-'de bulunmaktadır. Hazırlanmış olan bu çalışma içerisinde, mecburi olarak Hatay'ın Yayladağı ilçesine göç eden Türkmenlerin göç ettikten sonraki iktisadi faaliyetleri, iş bulma ve/veya iş kurma süreçleri araştırılmıştır. Yaklaşık toplam 37 bin nüfusa sahip olan Hatay'a bağlı olan Yayladağı ilçesinde yaklaşık olarak 6 bine yakın Bayır Bucak Türkmen'i vardır ve çalışma kapsamında Yayladağı ilçesindeki Bayır Bucak Türkmenlerin ekonomik durumları, iktisadi faaliyetleri, piyasaya katkıları ve çalışma durumları incelenmiştir.

Hazırlanan bu çalışma neticesinde elde edilmiş olan bulgular şu şekildedir: Suriye'de meydana gelen iç çatışmalardan ötürü Türkiye'ye mecburi olarak göç etmiş olan Türkmenlerin, bu ülkeye gelmesinin nedenleri arasında tarihi yakınlığın bulunması ile, kültür ve dil akrabalığı önemli ölçüde etkili olmuştur. Evrensel göç kuramlarında tahmin edilen göçlerden ayrı bir sürecin olmasından dolayı, göç sonrasında Türkmenlerin içerisinde bulunduğu sosyal ve ekonomik hayat içerisindeki düzeylerinde gerileme olmuştur. Ayrıca mecburi göçten ötürü meydana gelen sorunların çözümünde birtakım zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Ancak bu sorunlar dernek veya yardım kuruluşları sayesinde yavaş

yavaş çözülmeye başlamıştır. Kitlesele olarak göç edenleri göç ettikleri bölgeye olumlu bir şekilde katkı sağlamaları için çalışma koşulları ve çalışma imkânları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Bayır-Bucak, Türkmen, İktisadi Faaliyet, Girişimcilik.

**ECONOMIC ACTIVITIES IN BAYIR BUCAK TURKMEN
IMMIGRANT FROM SYRIA: THE CASE OF YAYLADAĞI**

Master's Thesis, Ahmet ABDULLAH

Department of Migration Studies, 2021

Supervisor: Dr. Lecturer. Yusuf OKŞAR

ABSTRACT

In 2010, demonstrations against the regime have started in some of Arabic countries, at first in Tunisia, after short time it transferred to be in Yemen, Egypt, Syria, Libya and Bahrain, many of ethnics in Syria have emigrated to Turkey due to civil war as the injustice and conflicts have appeared. In short time Turkey has been one of the biggest countries that welcomed immigrants, by this research ,we try to shed the light on the economical activities , work conditions ,in addition to the living conditions to Turkmen who settled in Hatay ,Yayladagi ,where the population is about 37 thousands ,it includes around 6 thousands of Turkmen ,Bayır Bucak , we will work on explanation of economic actions and situation also work circumstances that they added to work market through this research.

The results by this research are as follow: The linguistic ,historical and educational link with Turkmen who emigrated to Turkey due to civil war in Syria has a great impact for coming to Turkey , it is a separated migration from the expected ones in the view of global migrations , after of Turkmen migration , it happened a big decrease of social and economical living status of them , in addition to some of difficulties in solving troubles that happened because of forced migration , it is gradually solved by relief organizations and associations.

Keywords: Immigration, Immigrant, Bayır-Bucak, Turkmen, Economic Activities, Entrepreneurship.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar	VII
RESİMLER.....	VII
GRAFİKLER	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VIII

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1. Araştırmanın Kapsamı	5
1.1. Araştırmanın Konusu	5
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	7
2. Araştırmanın Yöntemi.....	7
2.1. Katılımcılar	8
2.2. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri	10
2.3. Araştırmada Soru Cümleleri	11
3. Araştırmanın Alanı.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE TÜRLERİ

2. Göç Kavramı	13
2.1. Göç Türleri	14
2.2. Suriye’de Türkmen Göçü Sürecinde Öne Çıkan Kavramlar	14
2.2.1. Uluslararası Göç.....	15
2.2.2. Zorunlu ve Düzensiz Göç	15
2.2.3. Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYE TÜRKMENLERİ

3.	Suriye Türkmenlerinin Tarihi	18
3.1.	Türkmenler ve Bayır Bucak Türkmenleri.....	19
3.2.	Suriye’de Türkmenlerin Yaşadıkları Bölgeler.....	19
3.2.1.	Şam Türkmenleri	20
3.2.2.	Humus Türkmenleri	21
3.2.3.	Hama Türkmenleri	21
3.2.4.	Golan (Kuneytra) Türkmenleri	21
3.2.5.	Rakka Türkmenleri	22
3.2.6.	İdlib- Dera Türkmenleri	22
3.2.7.	Halep Türkmenleri	22
3.2.8.	Lazkiye Türkmenleri (Bayır Bucak).....	23
3.2.8.1.	Bucak Bölgesi	24
3.2.8.2.	Bayır Bölgesi.....	25
3.3.	Suriye’de Başlayan Halk Ayaklanması ve Türkmenlerin Rolü	26
3.4.	Suriye Savaşı’nda Yaşanan Göçler ve Türkmenlerin Göç Hareketliliği	27
3.4.1.	Hama-Humus Bölgesi	28
3.4.2.	Şam-Golan Bölgesi	29
3.4.3.	Bayır-Bucak Bölgesi	29
3.4.4.	Halep Bölgesi.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Türkmenlerin ekonomik durumları ve girişimcilik kavramı

4.1.	Suriye Türkmenlerinin Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Durumu.....	32
4.2.	Girişimcilik Kavramı.....	36
4.2.1.	Göçmen Girişimciliği	37
4.2.2.	Mülteci Girişimciliği	38

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

5.1.	Türkiye’ye Göç Etmeden Önce Yapılan İşler	40
5.2.	Türkiye’ye Göç Ettikten Sonra Yapılan İşler	41

5.3. Bayır Bucak Türkmenlerinin Yayladağı İlçesinde İktisadi Faaliyetleri ve Gelişmesindeki Katkıları	45
5.4. Göç Ettikten Sonra Çalışma Koşullarının Değişmesi	48
5.5. Savaş Bitmesi Durumunda Bayır Bucak Türkmenleri Geri Suriye'ye Dönecek Mi?	48
5.6. Türkiye'ye Göç Ettikten Sonra Yayladağı İlçesinde Yerleşme Sebebi	49

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA	50
KAYNAKÇA	54

TABLÖLÄR

TABLO 1: YILLAR İTİBARİ İLE ULUSLARARASI GÖÇMEN SAYILARI (MİLYON),.....	2
TABLO 2: KATILIMCILAR	9
TABLO 3: BUCAK BÖLGESİ TÜRKMEN KÖYLERİ	25
TABLO 4: BAYIR BÖLGESİ TÜRKMEN KÖYLERİ.....	26

RESİMLER

Resim 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	5
Resim 2:Yayladağı İlçesinin Hatay İl'indeki Konumu	12
Resim 3:Suriye Türkmenlerin Coğrafi Nüfus Dağılımı	20
Resim 4: Bayır-Bucak Bölgesi'nin Coğrafi Konumu	24
Resim 5:Bayır Bucak Türkmenlerin Yayladağı'nda Arıcılık İşleri	43
Resim 6:Bayır Bucak Türkmenlerin Yayladağı'nda Çilek Yetiştiriciliği İşleri	43
Resim 7:Yayladağında Bayır Bucak Türkmenlerinin Mantar Yetiştiriciliği İşletmeleri.....	46

GRAFİKLER

Grafik 1:Türkiye'ye Göç Etmeden Önce Yapılan İşler	41
Grafik 2:Türkiye'ye Göç Ettikten Sonra Yapılan İşler	45

KISALTMALAR LİSTESİ

BM	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
YUKK	YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU
İŞİD	İRAK VE ŞAM İSLAM DEVLETİ
UNCHR	SYRİA REGIONAL REFUGEE RESPONSE
IOM	ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ
ORSAM	ORTA DOĞU ARAŞTIRMA MERKEZİ
AFAD	AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI
PYD	DEMOKRATİK BİRLİK PARTİSİ
YPG	HALK KORUMA BİRLİKLERİ
KPSS	KAMU PERSONELİ SEÇME SINAVI

GİRİŞ

Göç kavramı, bir bireyin ya da bir topluluğun, yaşamış olduğu bölge içerisinde veya başka bir ülkeye giderek ikamet etmesine verilen isimdir. Bireylerin göç ederek yer değişikliği yapmasının ardında pek çok neden olabilmektedir. Bu durum göç kavramının çeşitliliğine sebep olmaktadır. Bireyin, kendi arzusuyla gerçekleştirdiği iyi bir hayata, işe ve eğitime ulaşma isteği, aile efradıyla birlikte yaşamak isteği gibi sebepler göçün isteyerek yapılmasına örnek oluştururken; yaşadıkları coğrafya içerisinde doğal afetler, savaş ve siyasi sebeplerden ötürü yapılan göçlerde istemeden yapılmasına örnek oluşturmaktadır. Bu sebeplerden ötürü göç hareketleri, kendi içerisinde düzensiz ve düzenli olarak iki gruba ayrılmaktadır. Fakat yasa dışı olan göç veya göçmenler, genellikle suç ile ilişkilendirilmesinden ötürü, sınır nizamlarına uymayan, savaş ve kargaşa ortamından kaçmış insanlar için düzensiz göçmen ifadesi kullanılmaktadır (Koser, 2007:54). Bu çalışma, düzensiz göç ile göçmen kavramlarından hareket edilerek incelenmektedir.

Düzenli göç kavramı, bir ülke içerisine gerçekleştirilen geliş gidişlerde, yapılması gereken işlemlerin gerçekleştirilerek o ülkede bulunmak veya o ülkeden ayrılma olarak ifade edilmektedir. Düzensiz göç kavramı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün tanımlamasına göre; “Hedef ülkeler için ülkelerine yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçmek.” şeklinde belirtilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021).

20. Yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte düzensiz göç oranlarında artış görülmektedir. Bu artışın başlıca nedeni olarak Dünya genelinde yaşanan hem iç hem de ülkeler arası savaşların artmasıdır. Özellikle, 1939-1945 yılları arasında meydana gelen II. Dünya Savaşı, Orta Doğu'da ve Asya'da meydana gelen çatışmalar, insan haklarına aykırı hareketler ve bununla birlikte sığınma talebiyle başvuru alan ülkelerin girişince yapılan kısıtlamalar bulunmaktadır (Koser, 2007:74). II. Dünya Savaşı, 20. yüzyılın ikinci yarısında yaşanan düzensiz göç hareketlerinin ilk ve en büyüğü olarak tarihe geçmektedir. Bu savaş sayısı milyonca ifade edilen

insanların, evlerinden ayrılmasına yol açmıştır. BM'nin paylaştığı göç istatistiklerine göre 1970-2010 yılları arasında Dünya'da göçmen sayısı 2,5 kattan yüksek bir oranda artış göstermiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere 1970 senesinde 84 milyon olarak belirtilen göçmen sayısı, 1970-1990 yılları arasında 1,85 kat (~156 milyon), 1990-2010 yılları arasında ise 1,37 kat (~213 milyon) artış göstermiştir. 1970 senesinde 84 milyon göçmenin, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler içerisinde paylaşıldığı görülürken, bilhassa 1990 yılından sonraki zaman zarfında gelişmiş ülkeler adına birtakım değişiklikler olmuştur. Aynı dönemin ilk kısmında gelişmiş olan ülkeler içerisinde 1,90 kat oranında artış görülürken ikinci kısmında bu sayı 1,56 olarak artış göstermektedir. Buna karşın gelişmekte olan ülkeler için bu sayı, ilk kısımda 1,78 olarak artış meydana gelmekte iken ikinci kısmında 1,17 seviyesindedir. Elde edilen bulgulara göre uluslararası göç oranının artma sebebi çoğunlukla ekonomiktir ve göçmenler, düşük gelir grubundaki ülkelere refah seviyesi yüksek olan ülkelere doğru göç etmektedirler (Bakırtaş, 2012:241-242). Son zamanlarda yaşanan düzensiz göçlerin sebebi ise; genellikle bölgesel çatışmalar ve iç savaşlardır.

Tablo 1.

Yıllar İtibari ile Uluslararası Göçmen Sayıları (Milyon)

	1970	1990	2000	2010
Dünya	84	156	178	214
Gelişmiş Ülkeler	43	82	104	128
Gelişmekte Olan Ülkeler	41	73	74	86
Az Gelişmiş Ülkeler	41	73	74	87

Tunus'ta 2010 yılının sonlarında ortaya çıkan olaylar, zaman içerisinde bölge ülkelerinde görülmeye başlanmıştır. Despot, otoriter ve baskıcı idareye karşı yapılan, toplumsal olayları pozitif anlamda betimlemek, demokratikleşme sürecini ve refahı tanımlamak adına bu hareket, "Arap Baharı" veya "Arap Ayaklanması" şeklinde isimlendirilmiştir (Doğan & Durgun, 2012: 62). Demokrasi ve özgürlük isteyen sivil halk ile barışçıl bir hareket şeklinde nitelendirilen Arap Baharı veya Ayaklanması, başta Suriye, Libya ve Yemen hükümetlerinin ortaya koyduğu askeri şiddetleri kapsayan tedbirlerin de etkisi altında iç savaşa dönüşmüştür. Özellikle Suriye'de yaşanan olaylar hem etkilerinin yüksek olması hem de güncel

olmasından ötürü derinden hissedilir bir ölçekte seyretmektedir. Suriye’de yaşanan iç savaş 2011 yılının mart ayından beri sürekli bir biçimde devam halindedir. Bu süreçte pek çok insan hem canından hem de yurdundan olmuştur. Arap Baharının ilk ortaya çıktığı dönemde hiç kimse özgürlük ve demokrasi isteyen sivil halk ile hükümetler arasında yaşanan çatışmaların, büyüyerek bir iç savaş halini almasını öngörmemişti. Uluslararası toplumun, Libya’da olduğu gibi Suriye’de de yaşanan olaylara karşı sivil halkı korumak adına müdahale edeceği düşüncesi ağır basmaktaydı. Ancak Rusya ve Çin gibi BM Güvenlik Konseyi içerisinde daimî üye olan devletler, bu durumun bir iç mesele olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sebepten uluslararası faktörler ve küresel güçlerin etkisi ile 2011 yılında başlayan olaylar halen yaşanmaktadır. Suriye, günümüz itibariyle pek çok grubun kendi arasında mücadele içerisinde olduğu, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkının umursanmayıp yok sayıldığı bir coğrafya konumundadır.

Türkiye, Suriye’de yaşanan savaş sebebiyle vatanlarını terk etmiş olan, ölümden, savaştan kaçan Suriyelilere sınır kapılarını açmıştır. Resmi rakamlara göre 2021 yılı itibariyle Türkiye’de 3.670.342 geçici sığınmacı kimlik belgesi olan Suriyeli vardır (Mülteciler Derneği; 2021). Fakat gerçek rakamın yaklaşık beş milyon olduğu tahmin edilmektedir.

Suriye’den Türkiye’ye gelen göçmenlerin hukuki durumlarına bakıldığında Türkmenler Geçici Koruma Statüsünde bulunmaktadır (Erdem, 2017: 332). Türk hukuku içerisindeki geçici korumanın ilk kez YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) ile düzenlendiği görülmektedir. Suriye içerisinde yaşanan savaştan kaçıp Türkiye hududuna gelen yüz binlerce Suriyelinin durumları ve hudut kapılarının bu insanlara açılmasından sonra YUKK’un 91. maddesine göre; “(a) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. (b) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” (Erdem, 2017: 332).

Farklı ülkelerden gelerek bir ülkenin hudut kapılarına gelen yabancılar için geçici koruma sağlanması adına oluşması gereken şartlar, bu maddelere göre; kitlesel bir biçimde ülkelerinden ayrılmaya zorlanmaları, ayrılmış olduklarına ülkelerine geriye dönüş imkânlarının olmayışı, geçici ve acil bir şekilde koruma gereksinimine ihtiyaç duymaları gerekmektedir. 22 Ekim 2014 tarihli olan Geçici Koruma Yönetmeliği, geçici koruma hakkındaki mevzuatı ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti, geçici koruma içerisinde bulunan kişilerin hukuksal açıdan durumlarının korunup haklarının sağlanması adına ilave olarak çalışma yönetmeliği çıkarmıştır. İlaveten geçici sığınma talebiyle gelen bireylerin çocuklarının eğitim hakkını korumak ve almasını sağlamak amacıyla bir genelge yayınlamıştır. Bu yönetmelikler, bu haktan yararlanan sığınmacıların hak ve sorumluluklarını oluşturan temel mevzuat şekline gelmiştir (Erdem, 2017: 332).

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş ile birlikte Türkiye’ye, Suriye’nin kuzey kesiminde yaşayan Bayır Bucak Türkmenleri-’de kitlesel bir şekilde göç etmişlerdir. Bu araştırmada Hatay’ın Yayladağı ilçesine göç eden Bayır Bucak Türkmenlerinin iktisadi faaliyetleri üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan bu iktisadi faaliyetlerin Yayladağı ilçesinde bulunan Bayır Bucak Türkmenlerinin geçimlerini sağlamalarına nasıl yardımcı olduğu ve oradaki yerel halkın ekonomisine nasıl bir katkıda bulunduğunu inceledik.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu

Orta Doğu’da birden fazla ülkeyi etkisi altına alan “Arap Baharı”, Mart 2011 tarihinde Suriye Arap Cumhuriyeti içerisinde de görülmüştür. Ülkede meydana gelen ayaklanmalar kısa zaman içerisinde iç savaş halini almıştır. Ortaya çıkan iç savaş ile birlikte Suriye’deki mevcut durum karmaşık ve istikrardan uzak bir hale bürünmüştür. Bu kargaşa ortamı, neticesinde ülke içerisinde zorunlu göç hareketi başlamış ve bu hareket günden güne artarak devam etmiştir. Başlangıçta ülkedeki güvenli noktalara yapılan göç hareketi, zaman içerisinde sınır ötesi bir hale bürünmüştür. BM’nin Suriye’de yaşanan bu duruma sessiz kalmaması, Suriye’deki iç savaştan ötürü yapılan göçlerin bütün dünya üzerinde yayılmasına ortam hazırlamıştır. Bu süreç içerisinde Suriye’nin sınır komşuları olan ülkeler doğal olarak en çok yükü üstlenen ülkeler olmuşlardır.

Türkiye, Suriye ile sınır komşusu olmasından dolayı göçlerin en yoğun yapıldığı ülkeler sıralamasında başı çekmektedir. Tarihsel ve kültürel bağlardan ötürü Suriye’de yaşanan insanlık dramına sessiz kalmayan Türkiye, “açık kapı” politikasıyla hareket ederek savaştan kaçmış olan ve Türkiye’ye sığınan mültecileri ayırım gözetmeksizin “geçici koruma” kapsamında içerisine almıştır. Bölgede yaşanan göçler hem savaşın devam etmesi hem de başta IŞİD (Irak ve Şam İslam Devleti) olmak üzere çeşitli terör örgütlerinin bölge içerisinde terör faaliyetlerini arttırmasından ötürü artarak devam etmektedir.

2021 yılı istatistiki verilerine göre Suriye’den beş komşu ülke (Türkiye, Mısır, Ürdün, Irak, Lübnan) içerisine sığınmış ve kayıtlı bulunan Suriyeli miktarı 5.577.062’dir. Bu nüfusun %65,5’lik oranı yani 3.675.485’i Türkiye sınırları içerisinde (UNHCR: Syria Regional Refugee Response,2021).

Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> erişim tarihi:12.06.2021

Suriye bölgesinin Türkiye için önemi, Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelişine değin uzanmakta ve tarihi bağlar barındırmaktadır. Türklerin, Orta Asya'dan batıya doğru gerçekleştirdiği göç hareketleri neticesinde, geldikleri coğrafyada sağladıkları Türk hâkimiyetinin, Osmanlı Devleti'nin dağılışına kadar devam ettiği görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına rağmen, bu coğrafya içerisinde yaşayan Türkmenler, günümüze değin varlıklarını koruyabilmişlerdir. Tarihsel bağlar sebebiyle Türkiye, Suriye'de meydana gelen olaylara kayıtsız kalamamıştır. Suriye'de yaşayan Türkmen nüfusun bölgede meydana gelen iç savaştan etkilenmesinden dolayı Türkiye, bölgede yaşayan Türkmenlerin sorunlarıyla ciddi bir biçimde ilgilenmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın konusu, Suriye'de yaşayan Türkmenlerin Türkiye'ye göç etme sebepleri, buraya göçmelerindeki temel etkenler ve göç etmiş oldukları bölge içerisindeki iktisadi faaliyetleri hakkında belirlenmiştir. İç savaş sebebiyle Hatay'ın Yayladağı ilçesinde yerleşmiş Suriyeli Bayır Bucak Türkmenlerinin göç sebepleri, coğrafi anlamda yakınlık ile göç ettikleri bölgede buldukları iktisadi faaliyetler incelenmeye çalışılmıştır.

Yaşanan göçlerin halen devam etmekte olduğu bu süreç içerisinde, Türkiye'yle pek çok anlamda bağları bulunan ve savaşla birlikte Türkiye'ye gelmiş olan Suriyelilerin içerisinde mühim bir kısmı oluşturan Suriyeli Bayır Bucak Türkmenleri ve bunlar arasında da Hatay'ın Yayladağı ilçesine yerleşen nüfus, araştırmanın odak noktası olarak tespit edilmiş, araştırılmış ve değerlendirilmiştir

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Göç kavramı sebepleri ve sonuçları bakımından pek çok dinamiği içerisinde bulundurmasından ötürü çeşitli disiplinlerin devamlı olarak araştırma konuları arasında bulunmaktadır. Kişi veya toplulukların yerlerini değiştirmeleri hem sınır içi hem de sınır dışında birçok toplumsal neticeyi doğurmaktadır. Göçlerin sebebi, süreci ve sonrasında oluşan bu sosyal olgular, inceleme ve araştırmalar neticesinde gösterilmiştir. Göç kavramı hakkındaki çalışmalar neticesinde genel anlamda; kişi veya toplulukların belirli maddi beklenti durumu üzerine yapmış oldukları göçler üzerine yoğunlaşmıştır. Göçlerin neticesinde göç eden ve alan toplumların ilişkileri, ekonomik ve kültürel çeşitliliğin neticeleri de incelemelere konu olan diğer bir hususlardır.

Genel göç kavramı üzerinde durularak yapılan bu çalışma içerisinde Türkiye sınırlarına göç etmiş olan Suriyeli Bayır Bucak Türkmenlerinin göçlerini etkileyen faktörler, göç ettikten sonra geçimlerini nasıl sağladılar ve göç ettikleri bölgeye nasıl bir katkıda buldukları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Bir kişinin veya topluluğun yaşamış oldukları çevre içerisindeki mana dünyalarını açıklamak veya yorumlamak, nitel bir inceleme ve araştırma deseniyle olabilmektedir. Creswell, nitel araştırma içerisindeki araştırmacı, kişinin veya topluluğun bir sorun içerisine atıfta buldukları manaları bulup yorumlamaya çalışmaktadır. Sorunun açıklamasıyla birlikte yorumlaması da gerçekleştirilir (Creswell, Ocak, 2015, s. 44). Bu çalışma içerisinde Türkiye'ye göç etmiş olan Bayır Bucak Türkmenlerinin göç etmeden önce geçimlerini nasıl sürdürdükleri, hangi işlerle çalıştıkları, göç ettikten sonra geçimlerini nasıl sağladıkların, farklı mesleklere yönelip yönelmediklerini ve bir iktisadi katkıda bulduklarının

gösterilmeye çalışılması amaç edinilmiş olduğundan çalışma nitel desenli olarak belirlenmiştir.

Araştırma kuramsal ve uygulama olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Kuramsal kısım içerisinde göç kavramı ve göç kavramı hakkındaki yaklaşımlara değinilerek, küresel göç kavramının kapsamına değinilmiştir. Türkmenlerin tarihi, Suriye'ye nasıl yerleşmiş oldukları ve 2011'de başlayan ayaklanmada Türkmenlerin rolü anlatılmıştır. Kuramsal ve kavramsal temelin sağlanması adına ilgili literatürlerden faydalanılmıştır.

Araştırmanın saha araştırması, 20 Şubat-4 Nisan 2021 tarihlerinde kırk günlük süreç zarfında Hatay'ın Yayladağı ilçesinde yerleşik Bayır Bucak Türkmenlerinden 20 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında ise, Bayır Bucak Türkmenlerinin ekonomik durumları, göç etmeden geçimlerini nasıl sağladıkları, göç sürecinde iş bulma konusunda hangi zorluklarla karşılaştıkları, nasıl bir iktisadi faaliyette buldukları hakkında anket ve görüş formları hazırlanarak gerçekleştirilmiştir. Bu formlar ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilmiş olan bulgular, hedeflenen amaçlar düzeyinde yorumlanarak anlatılmıştır.

2.1. Katılımcılar

Suriye'de yaşanan iç savaş sonucunda 2011'den sonra Türkiye'ye gelen Türkmen topluluklarından Hatay'ın Yayladağı bölgesine yerleşen Bayır Bucak Türkmenlerine ulaşılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışma içerisinde Suriye'den gelen Türkmenler içerisinde görüşme yapmayı onaylayan 20 Türkmen katılımcının izniyle görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar arasında 19 erkek, 1 kadın katılımcı bulunmaktadır. Çalışmanın hedefine uygun bir şekilde hareket etmek maksadıyla 18 yaş üstü bireyler ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcı profili tablo 2'de şu şekildedir:

Tablo 2.
Katılımcılar

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durumu	Çocuk Sayısı	Yapılan İş	Suriye’de Yaşadıkları Bölge	Türkiye’de Buldukları Süre	Eğitim Durumu
1	Erkek	40	Evli	4	Hayvancılık (Arıcılık)	Bayır Bucak	8 yıl	Ortaokul
2	Erkek	29	Evli	2	Hayvancılık (Arıcılık)	Bayır Bucak	5 yıl	Lise
3	Kadın	37	Evli	3	Öğretmenlik	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lisans
4	Erkek	Belirtmek istemedi	Evli	2	Tarım (Çilek Yetiştiriciliği)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lisans
5	Erkek	60	Evli	4	Esnaf (Bakkal)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Ortaokul
6	Erkek	32	Evli	1	Esnaf (Bakkal)	Bayır bucak	8 yıl	Ortaokul
7	Erkek	35	Evli	2	Yardım Kuruluşu Çalışanı	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lise
8	Erkek	47	Evli	3	Esnaf (Berber)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lise
9	Erkek	42	Evli	4	Tarım (Mantar Yetiştiriciliği)	Bayır Bucak	8 yıl	Ortaokul
10	Erkek	52	Bekar		Hayvancılık (Arıcılık)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lise
11	Erkek	44	Evli	3	Hayvancılık (Arıcılık)	Bayır Bucak	8 yıl	Ortaokul
12	Erkek	58	Evli	3	Zanaatkâr (Terzi)	Lazkiye Şehir Merkezi	10 yıl	Ortaokul
13	Erkek	38	Evli	3	(Esnaf) Tavuk Alım ve Satımı	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lise
14	Erkek	36	Evli	1	Tarım (Mantar Yetiştiriciliği)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Ortaokul
15	Erkek	40	Bekar		Tarım (Mantar Yetiştirme)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lisans
16	Erkek	56	Evli	4	Zanaatkâr (Terzi)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Ortaokul
17	Erkek	38	Evli	3	Tarım (Mantar Yetiştiriciliği)	Bayır Bucak	8 yıl	Ortaokul
18	Erkek	44	Evli	5	Öğretmenlik	Bayır Bucak	5 yıl	Lisans
19	Erkek	43	Evli	3	Zanaatkâr (Dekorasyon)	Lazkiye Şehir Merkezi	7 yıl	Lise
20	Erkek	34	Evli	2	Tarım (Çilek Yetiştiriciliği)	Lazkiye Şehir Merkezi	8 yıl	Lise

2.2. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Suriye bölgesinden zorunlu bir şekilde Türkiye içerisine yapılan Türkmen göçleri, yapılan bu araştırma neticesinde verileri nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında araştırmanın detaylı olması amacıyla örneklem metoduyla belirlenmiş olan katılımcılarla birlikte, görüşme, gözlem ve grup görüşmeleri gerçekleştirilerek verilerin toplanması sağlanmıştır. Görüşme esnasında katılımcı bireylerden onayı doğrultusunda not alma ve ses kaydı yöntemi uygulanmıştır. Araştırma esnasında dikkat edilen husus, katılımcı bireylerin Türkçeyi bilmesi ve çalışma sahasına uygunluğu açısından Yayladağı bölgesinde ikamet etmekte olmalarına önem verilmiştir. Bireysel iletişimin yapıldığı anahtar rol üstlenen şahıslar vasıtasıyla örneklem gruba ulaşım sağlanmıştır. Bu grup oluşturulurken, öngörülmekte olan şartları sağlaması, Suriye içerisinde iç savaş neticesinde göç etmek zorunda kalan 20 (yirmi) Türkmen birey ile görüşmeler yapılmıştır.

Katılımcılara yöneltilen temel sorular arasında, medeni hali, yaşı, mesleği gibi demografik sorular yöneltilmiştir. Demografik bilgilerin elde edilmesiyle birlikte göç esnasında karşılaştıkları sıkıntılar, göç öncesi ve sonrası meslekleri, aradaki farklılıkların tespiti, Türkiye sınırlarında çalışma şartları, Suriye ile arasındaki farklar, göç sonucunda geçimlerini sağlama konusu ve maddi durumlarındaki değişimler hakkında sorular sorulmuştur.

Araştırma içerisinde kullanılmış olan veriler, literatürde olan ve birebir görüşme neticesinde sağlanan verilerden meydana gelmektedir. Görüşme esnasında gizlilik esası üzerinde durularak, ses kaydı alınması noktasında katılımcıların onayına başvurulmuş ve not alma yöntemi de uygulanmıştır. Sağlıklı bir analiz sağlanması adına alınan ses kayıtlarının yazılı materyal haline getirilmesi gerçekleştirilmiş ve alınan notlar analiz sürecinde kullanılmıştır. Araştırma içerisinde sorulara uygun bir şekilde veriler belirli kategoriler ayrılmıştır.

2.3. Araştırmada Soru Cümleleri

Suriye hem sınır komşumuz olması itibariyle hem de geçmişten gelen kültürel bağlarımızdan dolayı önem arz etmektedir. Suriye’de yaşanan iç savaştan ötürü halk, çeşitli ülkelere göç etmeye mecbur kalmışlardır. Osmanlı Devleti’nin dağılmasıyla birlikte, sınırın öteki kısmında yaşamını sürdüren Türkmenler, Suriye’deki iç savaş sebebiyle Türkiye’ye göç etmişler ve bu süreçte yaşadıkları süreç, göç faktörlerindeki etmenlerin anlaşılması adına hazırlanan çeşitli sorular şunlardır:

1. “Türkiye’ye kaç yılında geldiniz? Suriye’nin hangi şehrinden geldiniz?”
2. “şu an nerede ikamet ediyorsunuz/yaşıyorsunuz? Burayı seçmeye nasıl karar verdiniz?”
3. “Türkiye’ye göç etmeden önce ne iş yapıyordunuz?”
4. “Türkiye’ye göç ettikten sonra geçiminizi nasıl sağladınız? Önce yaptığımız işinize devam mı ettiniz? yoksa farklı bir mesleğe mi yöneldiniz? şu an nasıl bir işte çalışıyorsunuz?”
5. “Farklı bir mesleğe yöneldiyseniz. Neden yöneldiniz?”
6. “Türkiye’ye ilk göç ettiğinizde iş bulma konusunda herhangi bir kuruluş, vakıf veya dernekten yardım aldınız mı? Aldıysanız iş hayatınıza nasıl bir katkı sağladı?”
7. “Göç ettikten sonra iş bulmada hangi zorluklarla karşılaştınız?”
8. “Yaptığımız iş kişisel ise bu mesleği nereden öğrendiniz? Suriye’de bu mesleği biliyor muydunuz? Türkiye’de mi öğrendiniz?”
9. “Yaptığımız iş nasıl bir iktisadi faaliyete katkı sağlıyor?”
10. “Ailenizde kaç kişi çalışıyor? Türkiye’deki çalışma koşullarının Suriye’den farkı nedir?”
11. “Türkiye’de iş bulma konusunda eğitim durumunuzun bir katkısı oldu mu? Evet ise nasıl? Hayır ise nasıl?”
12. “Suriye’de bu savaş biter ise Türkiye’de mi kalırsınız? Yoksa geri Suriye’ye mi gider misiniz?”

3. Araştırmanın alanı

Bu çalışma Bayır Bucak Türkmenlerinin büyük bir kısmının yerleştiği Hatay'ın Yayladağı ilçesinde yapılmıştır.

Hatay'a bağlı olan Yayladağı ilçesi, Türkiye'nin en güneyinde yer alan bir ilçedir. İlçenin güney ve doğu kısmında Türkiye-Suriye sınırı bulunmaktadır. Nüfus 2020 yılı verilerine göre 36.908 olarak belirlenmiştir. Bu nüfusun %54,89'luk kısmı erkek ve bu oran 36.908'dir. Nüfusun %45,11'lik kısmını kadınlar oluşturmakta ve 16.649 kişiye-'a tekabül etmektedir.

Resim 2.

Yayladağı İlçesinin Hatay İl'indeki Konumu

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE TÜRLERİ

2. Göç Kavramı

Kişinin veya bir topluluğun ikamet ettiği yerden başka bir yerde ikameti olarak ifade edilen göç kavramı, çeşitli tanımlamalarla ifade edilmiş ve diğer bilimsel disiplinlerinde üzerinde araştırmalar yaptığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç kavramı, oldukça tarihi bir maziye sahip olmasının yanında göç alan ve eden toplumlara göre farklılıklar barındırdığı için ekonomik, sosyolojik, siyasi, antropolojik ve demografik sebep ve sonuçları içerisinde bulundurmaktadır.

Göç, insan hareketliliği şeklinde adlandırılmaktadır. İnsanlığın tarihi kadar eski mazisi, günümüz dünyasında da önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Basit şekilde göç; doğal afet, savaş, siyasi sebepler, kıtlık gibi sebeplerden ötürü birey ve toplulukların yaşadıkları bölgelerden farklı bir bölgeye gitmeleri şeklinde tanımlanmaktadır (Dağ, Ahmet Emin, 2004:296). Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün yayınladığı “Göç Terimleri Sözlüğü” içerisinde göç kavramı, uluslararası bir hudut bölgesini geçmek veya devlet içerisinde yer değiştirip yapısı, sebebi ve süresi fark etmeksizin bireylerin yer değişikliği yaptığı nüfus hareketi şeklinde tanımlanmıştır. (Uluslararası Göç Örgütü, 2013:35-36). Bu nüfus hareketi içerisinde mülteciler, yerinden yurdundan çıkarılmış ve yurdundan edilmiş bireyler ile ekonomik göçmenler sayılmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2013:35-36).

Dünyada meydana gelen gelişmeler ve yaşanan süreçler sebebiyle bireylerin yer değişim sebepleri ile göç neticesinde yaşanan gelişmelerde farklılık ve değişim gözlenmektedir. Bilhassa “Soğuk Savaş” döneminin bitmesiyle küresel iletişimin gelişimi, maddi bağılıklar ile etkileşimlerin bireylerin göç sürecini etkilediği görülmektedir. Suriye’den göç etmek zorunda kalan ve Türkiye’ye yerleşen Türkmenlerin göç faktörlerinin araştırılıp incelenmiş olduğu bu çalışma içerisinde küresel göç teorilerinin, sosyal ağ platformlarının etkin olması üzerine

gerçekleştirilen araştırmalar, bu göçün tanımlanıp anlam kazandırılması bakımından rehber niteliği taşımaktadır (Yıldırım, 2017).

2.1. Göç Türleri

Göç kavramı, birey ve grupların hem kendi istekleriyle özgür olarak yapabileceği bir tercih olduğu gibi kendi istekleri haricinde meydana gelen gelişmelerden doğan bir süreç olarak da çıkabilmektedir. Hem bireysel hem de kitlesel ölçüde yaşanabileceği gibi göçün ne şekilde veya nasıl olduğunun bilinmesinin, etkisinin anlaşılmasında faydası vardır.

İradi veya gönüllü olarak gerçekleştirilen göç, devamlılığı olan veya belirli bir sürece yayılmasından dolayı, sosyal, siyasi ve ekonomik yansımaların; terör olayları, savaş, sürgün, doğal afetler vb. güvenlik endişelerinden doğan zorunlu olarak gerçekleştirilen göçün etki ve yansımalarından farklı olabilmektedir (Çobanoğlu, 1996: 12). Hayat standartlarını iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen ve yaşadığı alandan ayrılarak yapılan göç, iradi göçün tanımlamasına uymaktadır. Burada dikkat çeken nokta maddi belirleyiciliktir. Fakat bireyin hayatta kalabilmek amacıyla sığınmak adına yer aradığı zorunlu göç kavramında, genellikle siyasi unsurlar daha belirleyicidir (Yıldırım, 2017).

İradi göç veya zorunlu göç kavramlarının yanı sıra gerçekleştirilen göçün, sayısal anlamdaki büyüklüğü, etkisinin anlaşılmasında önemli diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzun vadede bireysel ya da etkisi küçük olan göçler, kısa bir zaman zarfında büyük ve etkisi daha uzun sürecek olan farklı neticeleri doğurmaktadır. Bilhassa siyasi iktidar olan kesimin karşılama noktasında zorluk çektiği veya üstesinden gelemediği göç dalgalarının siyasi, sosyal ve mekânsal anlamda birçok probleme zemin hazırladığı görülmektedir (Li ve Frieze, 2012: 5-8).

2.2. Suriye’de Türkmen Göçü Sürecinde Öne Çıkan Kavramlar

Zorunlu olarak Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş olan Türkmenlerin, göç süreci ve şeklinde öne çıkan birkaç kavram bu çalışma içerisinde şöyle

belirlenmiştir: Uluslararası göç, zorunlu ve düzensiz göç, uluslararası koruma ve geçici koruma.

2.2.1. Uluslararası Göç

Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'un yapmış olduğu tanıma göre, bireylerin daimî veya geçici olmak üzere bağlı buldukları ülke veya yaşadıkları coğrafya üzerinden farklı bir ülke içerisinde yapmış oldukları harekete uluslararası göç denilmektedir. Bu noktada başka bir ülkenin sınır bölgesine geçilmesi gerekmektedir (IOM, 2016). Bireylerin sınır içi veya sınır ötesini geçerek yapmış oldukları yer değişikliklerinin tarihi bir geçmişi bulunmaktadır. Tüm dünya içerisinde etkili olan göçler hakkında sebeplerinin ve sonuçlarının analizi noktasında pek çok varsayım bulunmaktadır. Sosyal, ekonomik, demografik, psikolojik pek çok neden ve sonuca dayanan göçlerin, sürecinin açıklanmasında “tek bir büyük kuramın” olması düşünülmemektedir (Abadan, Unat, 2006:34).

Uluslararası göçler, tarihin çeşitli dönemleri içerisinde çeşitli şekilde yaşanmış ve yaşanmaktadır. Bu sebepten ötürü devamlılığı olan olgu olarak kabul edilmektedir. Nüfus hareketlerinin gerçekleşme süreçleri devamlı olarak siyasi çatışmalar, teknolojik gelişmeler, savaşlar, nüfus oranının artışı eşliğinde olmuştur. Pek çok orandaki insan sayısının aniden yer değişimi şeklinde tanımlanmış olan kitlesel göç hareketlerinin (IOM, 2016), son beş yüzyıl içerisinde sanayileşme, sömürgeci anlayış, dünya pazar ve ekonomisinin gelişimi, ulusal devletlerin görülmesinde mühim bir rol oynamış ve oynamaktadır. Uluslararası göçler nedeniyle ortaya çıkan, siyasi ve ekonomik neticeler günümüze değin şiddetli bir biçimde tartışılmaktadır. Günümüz dünyasında gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinin doğurduğu güvenlik sorunu, düzensizlikler ve uluslararası çatışmalar ise daha fazla tartışılmaktadır (Miller ve Castles, 2008; 399-400).

2.2.2. Zorunlu ve Düzensiz Göç

Göç, genel anlamda incelendiğinde kişilerin kar-zarar hesabı yaparak yaşadıkları bölgeden başka bir bölgeye kalıcı veya geçici bir biçimde yerleşmesi; zorunlu olarak yapılmış ya da yaptırılmış olan göçlerde kişilerin göç etmek isteme veya istememesinin önemi bulunmamaktadır. Uluslararası Göç

Örgütü'nün tanımlamasına göre; doğal sebepler veya insan eliyle olan sebeplerden refah ve yaşamı tehdit eden, içerisinde zorlama fikri yatan göç hareketine zorla yaptırılmış göç veya zorunlu göç denmektedir. Örneğin; mülteciler, farklı kimyasal, doğal, nükleer veya çevresel afetler ilaveten yaşam bölgesi içerisinde gerçekleştirilecek olan kalkınma projelerinden doğan göçler bulunmaktadır (IOM, 2016).

Bireylerin şiddet, çatışma vb. sebeplerden gerçekleştirdiği zorunlu olan bu göçler, yanında düzensiz göçlerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Düzensiz göçlerin, yasadışı yollarla ya da farklı ülkeler içerisine girilmesi için hazırlanmış olan kuralların ihlal edilerek geçilmesi şeklinde yapılan göçlere verilen addır.

2.2.3. Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma

Geçici Koruma statüsü YUKK'un 91'inci maddesine göre; kitlesel olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına gelen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancıların uluslararası koruma ihtiyacının sağlanması için acil çözümler bulmak üzere geliştirilen korumayı ifade etmektedir. İçerik olarak ülke topraklarına serbest olarak kabul, geri gönderilmeme ilkesine riayet ve temel ihtiyaçların karşılanması unsurlarından oluşmaktadır (Çiçekli, 2013:313).

Herhangi bir ülke içerisine çeşitli nedenlerden dolayı sığınmış bulunan bireyler için, uluslararası koruma kuralları geçerlidir. Uluslararası korumanın tanımı; "1951 Mülteci Sözleşmesi, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 Protokolleri, Uluslararası Kırmızı Haç Komitesi'nin (ICRC) inisiyatif hakkı, Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) Sözleşmeleri ve insan hakları belgeleri gibi hukuki belgelerde öngörülen haklara Devletlerin saygı göstermesini sağlamak için antlaşma yoluyla görevlendirilen bir örgütün sağladığı hukuki koruma." şeklinde belirlenmiştir. (IOM, 2009; 58).

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 7/3'üncü maddesine göre de geçici koruma kapsamına alınan kişilerin mülteci, şartlı mülteci ya da ikincil koruma statülerinden birini kazandıklarını söylemek mümkün değildir. Türkiye'de bulunan Suriyeliler geçici koruma statüsünde değerlendirilmektedirler. Bu sebeple bu

kişilerin bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmamaktadır (Geçici Koruma Yönetmeliği, Madde:16).

Türkiye sınırları içerisinde yaşamakta olan Suriyeliler adına İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın nezdinde farklı olarak sığınmaları sağlanmıştır. Suriyeli göçmenler adına uygulanmakta olan koruma şekli “geçici koruma” diye isimlendirilmektedir. Uluslararası anlamda geçici korumanın tanımı; “Menşe ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedürdür.” şeklinde belirtilmiştir (IOM, 2009;19).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYE TÜRKMENLERİ

3. Suriye Türkmenlerinin Tarihi

Suriye’de bulunan Türkmenlerin Suriye’ye gelişleri farklı kaynakları da çeşitli ifadeler kullanmakla beraber, genel kabule göre bugünkü Suriye içerisinde ilk Türk varlığı 7. yy. Oğuz göçleriyle başlamıştır. 10. yüzyıl ve 11. yüzyıl içerisinde ise Oğuzlar, Suriye üzerine yaptıkları göçlerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. İki kol üzerinden gerçekleşen Oğuz göçlerinin, bir kolu Halep, Hama, Şam ve Humus üzerinden olmuştur. Buradaki Oğuz boyları; Avşar, Döğer, Bayat ve Begdili’dir. Diğer kolu, Trablus Şam ve Lazkiye üzerinden Ensari bölgesine dağların batı kısımlarına yerleşmiş olan Türk boyları olarak karşımıza çıkmaktadır. 11. yüzyıl içerisinde Selçuklu akınlarının artması ve Selçukluların Suriye bölgesine gelişiyle, bölgede Türklerin etkin durumu artış göstermiştir. Bilhassa Trablus Şam, Lazkiye, Halep ile Asi Nehri boyunca Şam, Humus ve Hama bölgesinde yoğun bir yerleşim olmuştur. Suriye’nin kuzeyindeki noktalarda ise Antakya ve civarında Türk yerleşimlerinin yoğunluğu görülmektedir (Sevim, 1976:105).

11. yüzyıl içerisinde Türk hâkimiyeti, başta Suriye olmak üzere Ürdün, Lübnan ve Filistin’de kendisini göstermiştir. Bu bölgelerde Türk hâkimiyeti başlamıştır. Bundan sonraki süreç içerisinde ise Anadolu’dan, Güney Kafkasya bölgesinden (Azerbaycan) ve Orta Asya’dan Suriye bölgesine Türkmen göçleri olmuştur (Orhonlu, 1977).

Birinci Dünya Savaşı’nın 1918 senesinde sonra ermesiyle birlikte Suriye, Osmanlı Devleti’nden ayrılarak Fransız himayesi altına girmiştir. 20 Ekim 1921 tarihinde Fransa’yla imzalanmış olan Ankara Antlaşması ve sonraki süreç zarfında 1939 senesinde Hatay’ın Türk topraklarına katılımıyla birlikte Suriye’de yaşayan Türkmenlerin hem siyasi hem de fiziki olarak Türkiye’yle bağlantısı kalmamıştır (Şandır, 1998:7-8).

Suriye Arap Cumhuriyeti içerisinde 1949 yılında ve 1972 yılındaki anayasaların içeriğine bakıldığında azınlık grup olarak tek kabul gören millet

Ermenilerdir. Suriye’de yaşayan diğerk etnik grupların hepsi Suriye Arap yurttaşı şeklinde kabul görmüştür. Bu sebepten dolayı Suriye’de yaşamakta olan Türkmenler ’de, Arap yurttaşı şeklinde kabul edilmektedir (Kirişçioğlu, 1995:131-143).

3.1. Türkmenler ve Bayır Bucak Türkmenleri

Müslüman Oğuz boylarına genel olarak Türkmen denilmektedir. İlk olarak Kınık Türkeri’ne verilen bu isim, zamanla tüm Oğuz Türkleri için kullanılmaya başlanmış ve Türkmenler, daha çok tarih boyunca yaptıkları göçlerle ve göçebe hayat tarzlarıyla tanınmışlardır (şahbaz, 2017:45-59).

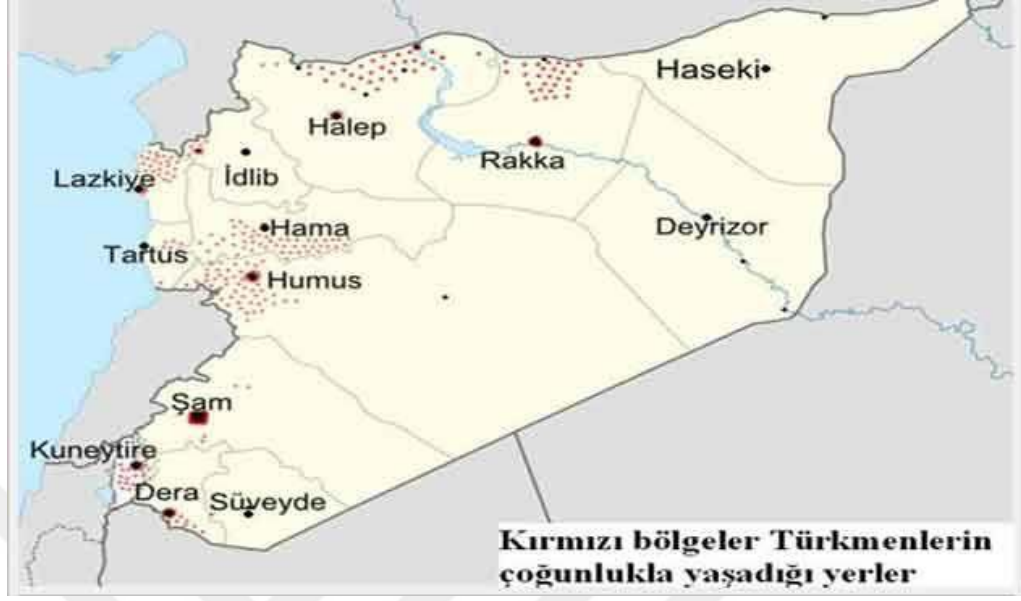
Günümüzde Suriye’de Amanos Dağları’nın devamı niteliğinde olan ve Lazkiye sınırına kadar uzanıp 60 km derinliğe sahip bir bölge Bayır Bucak Türkmenlerinin bölgesidir (Öztürkmen ve orhan,2011:46-60). Dolayısıyla bir tarafta büyük göç hareketleri yaşanırken, diğerk tarafta yurt bildiği toprağı hâlâ terk etmeyen Oğuz Türkleri yaşamaktadır.

3.2. Suriye’de Türkmenlerin Yaşadıkları Bölgeler

Suriyeli Türkmenler tarih içerisinde Halep, Hama, Şam, Rakka, Lazkiye, Humus, Tartus, Dera, Kuneytra ve İdlib vilayetlerine yerleşmiştir. Bu dağılımda iki hususta önemli olmuştur. Bunlardan birincisi Suriyeli Türkmenlerin, Anadolu’dan Hicaz’a giden yol boyunca yerleşmiş olmaları; ikincisi ise Suriye coğrafyasında belirli dönemlerde karışıklığa neden olan farklı etnik, mezhepsel, siyasal toplulukların arasına yerleştirilmiş olmalarıdır. Birinci husustaki yerleşimin amacı; hac ve ticaret yolunu güven altına almak iken, ikinci husustaki yerleşimin amacı ise; Suriye coğrafyasında toplumsal huzuru ve ülke genelinde siyasi otoriteyi sağlamak ve güçlendirmek olmuştur (Orsam, 2011:5).

Resim 3.

Suriye Türkmenlerin Coğrafi Nüfus Dağılımı

(Kaynak: <https://www.uludagsozluk.com/k/suriye-t%C3%BCrkmenleri/>)

3.2.1. Şam Türkmenleri

Şam şehrinde bulunan Suriyeli Türkmen varlığının, üç farklı geçmişe dayandığı görülmektedir. İlki Osmanlı Devleti döneminde Şam'a yerleşmiş Türkmen aileler, ikincisi Golan Tepelerinin İsrail tarafından işgal edilmesinden sonra bölgeyi terk ederek Şam'a yerleşmek zorunda kalan Türkmenler, son olarak da Türkiye'de, Cumhuriyet devrimlerinin hayata geçirildiği dönemde Türkiye'den Suriye'ye yerleşen Türkmenlerdir. Son kısımda bahsedilen Türkmenlerin bu bölgeye yerleşmesinin sebebi ise yapılan devrimlerden memnun kalmamış olmalarıdır. Günümüzde ise, Şam'ın çevresindeki köy ve kasabalara yerleşen Türkmenler, etnik kimliklerini korumayı başarırken, şehir merkezinde yaşayan Türkmenler daha çok asimile olmuş ve Araplaşmışlardır (Orsam, 2011: 9).

3.2.2. Humus Türkmenleri

Humus tarih boyunca Suriyeli Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı bir bölgedir. Uzun zamandır bu bölgede var olan Türkmenler, 11. yüzyılda meydana gelen ve büyük bir yıkıma neden olan deprem sonrasında kentin tekrar inşa edilmesinde Türkmenlere önemli bir misyon yüklenmişlerdir. Tarihin farklı dönemlerinde bu bölgeye yerleşen ve varlıklarını devam ettirmiş olan Türkmenlerin bir kısmı günümüzde asimile olarak Araplaşmıştır. Humus 'ta aşağıda adı geçen yerleşim yerlerinde Türkmenler yoğun olarak yaşamaktadır: Musahola, Döğerliye, Hürbinafse, Tıllıf, Tisnin, Gırnata, Akrep, Hubub el-Rah, el-Muhtariye, Eldar, Kebirye, Termela, Bayada, Haldiye, Sükkere, Babıamr, Huberettin, Kafraya, Maskançi, Cideyde, Sabuniye, el-Manzul, Şariaa, Bab-el-Zeyd, Nizariye, Havik, Hadidad, el-Kabira, Elder, El-kata, el Kasap, Sinisli, Dasniye, Akkrat, Semalil, Kaleburç, Hürmül, Beytnatır ,Beytaslan, Bedada, Husn, Ayn Dabış, Mitras ,Zara, Dalkalah, Halat ve Hasraciye (Bademci, 2014:191).

3.2.3. Hama Türkmenleri

Hama şehrinde veya köylerinde önemli oranda Suriyeli Türkmen'in yaşadığı kabul edilmektedir. Aslında Hama vilayetindeki Suriyeli Türkmen varlığı, Humus Türkmenlerinin bir uzantısıdır. Hama kentinin merkezindeki Türkmen ailelerin çoğu Araplaşmıştır fakat köylerinde etnik kökenini koruyan ve bu bilinci taşıyan Türkmenler de vardır (Orsam, 2011: 17).

3.2.4. Golan (Kuneytra) Türkmenleri

Golan Tepeleri, tarihte Müslümanlar ile Haçlılar arasında meydana gelen savaşlarda cephe görevini üstlenmiş ve yerleşimin Selçuklu döneminde başlamış olduğu bir bölgedir. Golan Tepelerinin verimli arazileri ve su kaynakları barındırması bu bölgeye yerleşimin yoğun olmasının ana nedenleridir. Golan Tepeleri, Suriye'nin güney batısında yer almaktadır ve bölge halkı çoğunlukla, Türkmenler, Araplar ve Çerkezlerden oluşmaktadır. Türkmen köyü sayısı ise Golan bölgesinde 20'yi bulmaktadır. 1967 yılında yaşanmış olan Altı Gün Savaşları sonucunda İsrail'in işgal ettiği bölge içerisinde bulunan halk, göç etmeye zorlanmıştır. Bu dönemde göç eden Suriyeli Türkmen sayısı 40 bin civarındadır. Buradan göçe zorlanan Suriyeli Türkmenlerin bir kısmı Şam'ın

merkezine ve kırsal bölgelerine; diğer bir kısım Türkmen de Humus ve Halep illerine göç etmek durumunda kalmıştır. Bu bölgede yerleşen Türkmenler hayvancılık ve ziraat yoluyla geçimini sağlamaktadır (Orsam, 2011: 18-19). Bu bölgede yaşayan Suriyeli Türkmenler, Antep ağzına benzeyen bir Türkçe konuşmaktadır. 93 Harbi sonrası, Kafkasya'nın Dağıstan ve Karaçay bölgelerinden gelen Türkmenler de bu bölgeye yerleşmiştir. Fakat 1967 Arap-İsrail savaşından ötürü burada yaşayan halkın çoğu, yaşadıkları bölgeleri terk etmiştir (Kirişçiöglü, 2013:13).

3.2.5. Rakka Türkmenleri

Bu bölgede Osmanlı döneminde birçok Türkmen yerleşmiştir. 1679 senesinde Yozgat, Kahramanmaraş ve Sivas şehirlerinden pek çok Türkmen boyları, bu bölgeye yerleştirilmiştir. Rakka ili sınırlarından Türkiye sınırını kapsayan bu bölgede, birçok Türkmen yerleşimi bulunmaktadır. Bu yerleşim merkezleri, Ceylanpınar, Akdoğan ve Şenyurt ilçelerinin karşısına denk gelmektedir (Orsam, 2011: 20). Rakka bölgesi genel olarak Arap bölgesi olarak bilinmektedir ve Rakka bölgesindeki Suriyeli Türkmenlerin yerleşim alanlarının dağınık olması nedeniyle buradaki Türkmen yerleşim alanlarını detaylı olarak incelemek zorlaşmıştır (Bademci, 2014:193).

3.2.6. İdlib- Dera Türkmenleri

Reyhanlı Türkmenlerinin uzantısı olan İdlib Türkmenleri, yoğun olarak Cisir ve Şugur ilçesinde, şehir merkezinde ve kırsal kesimde yaşamaktadır. Dera bölgesindeki Suriyeli Türkmenler, Osmanlı zamanında hac yollarının güvenliğini tesis etmek amacıyla bu bölge içerisine iskân ettirilmiştir. Bu bölgeye iskân ettirilen Türkmenlerin devamı Ürdün'ün de bazı bölgelerine yerleştirilmiştir. Dera bölgesinde varlıklarını sürdüren Suriyeli Türkmenlerin çoğu ise günümüzde asimile olarak Araplaşmışlardır (Orsam, 2011: 21)

3.2.7. Halep Türkmenleri

Halep Bölgesi, Osmanlı idaresi döneminde, Antep, Urfa ve Hatay gibi Türk nüfus bölgelerinin idare merkeziydi (Yılmaz, 2015)

Suriye'nin kuzey kesiminde bulunan ve önem olarak en üst sırada bulunan kenti Halep, Anadolu'yla Mezopotamya'nın ve Akdeniz'le İran'ın arasındaki yolların kesişim noktası olduğundan dolayı ticaret kervanlarının uğrak bölgesiydi ve Osmanlı döneminde kervan kenti olarak kabul edilirdi. Bu özelliğinden dolayı da Halep bölgesi, tarih boyunca çok sayıda devlet ya da imparatorluk hâkimiyetinde olan önemli bölgelerin başında gelmiştir (Orsam, 2011: 10)

3.2.8. Lazkiye Türkmenleri (Bayır Bucak)

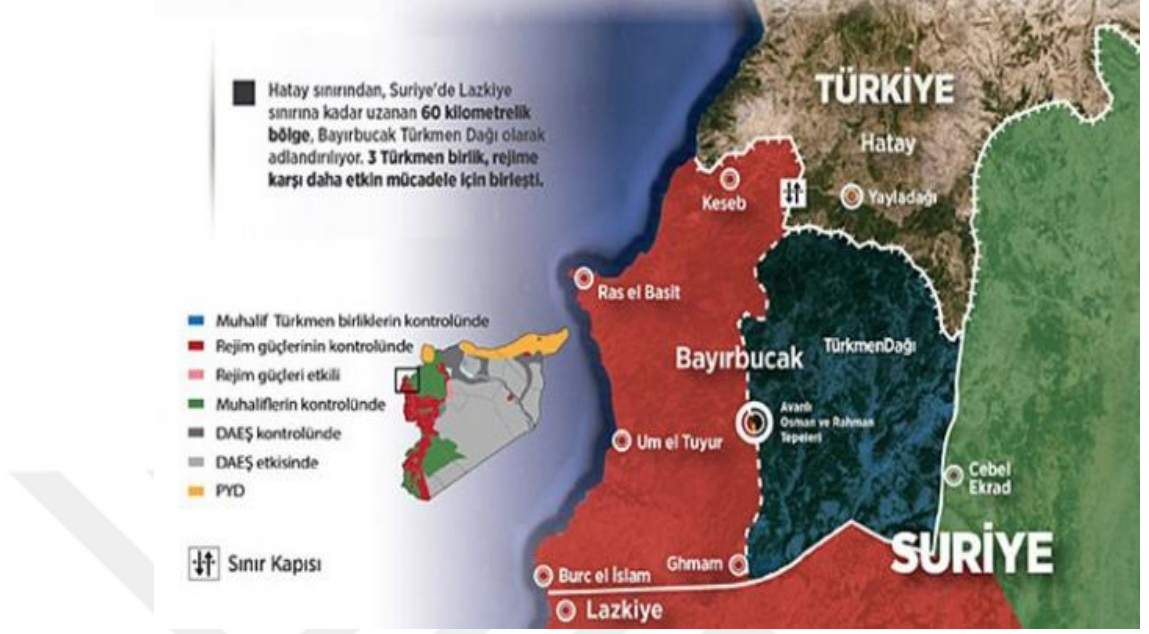
Suriye'nin batı kuzeyinde yer alan Lazkiye bölgesinde Bayır Bucak Türkmen varlığı bulunmaktadır. Burada yaşamakta olan nüfusun Bayır Bucak şeklinde nitelendirilmesinin nedeni, yaşadıkları coğrafyaya ilişkilidir. Lazkiye bölgesinden Türkiye hudut hattına kadarki kısım Türkmen Dağı (Cebel-i Türkmen) şeklinde isimlendirilmiştir. Bölgenin deniz kısmına Bucak, dağlık kısmındaki alana Bayır ismi verilmiştir. Bu coğrafi isimlendirmeden ötürü bölgede yaşayan Türkmenlere, Bayır Bucak Türkmenleri ismi verilmiştir.

Lazkiye Türkmenleri, Suriye'de yaşayan Türkmen kesimin coğrafi olarak nüfus dağılımında ikinci olarak bulunmaktadır. Yaklaşık olarak yetmiş Türkmen köyünden meydana gelen Rasul basit ve Bayır Bucak başta, Türkiye hududuna yakınlık olarak kuzey bölgelerde yaşamaktadırlar. İl içerisinde El-remil El-şimali ve Ali El Cemal mahallelerini oluşturmaktadır. Bu bölgede toplam, 265'e yakın Türk köyü bulunmaktadır ve nüfus bakımından, Suriye'de Türk nüfusun en fazla olduğu iki bölgeden biridir (Özkaya, 2007:112).

Bayır Bucak, Türkiye'nin Hatay hudut noktalarından başlayarak, Lazkiye sınırlarına uzanmış olan, 60 km kadar içerisinde bulunan, Amanos Dağları'nın da ardışığı olan bölgeye verilen addır. Yayladağı'nı da içerisinde alarak Lazkiye'ye uzanmış olan bölge içerisinde tamamen Bayır Bucak Türkmenlerinin varlığı bulunmaktadır. Bayır Bucak Türkmenleri, aslen Karamanoğlu Türkmenlerindedir. Osmanlı Devleti zamanında Akdeniz ve İç Anadolu Bölgeleri'nden getirilerek mevcut konum üzerine iskân ettirilmiştir (Orsam, 2011: 15).

Resim 4.

Bayır-Bucak Bölgesi'nin Coğrafi Konumu

Kaynak: <https://www.neoldu.com/bayir-bucak-nerededir-bayir-bucak-turkmenleri-kimlerdir-14849h.htm>

3.2.8.1. Bucak Bölgesi

Lazkiye'nin Akdeniz kısmında bulunan Bucak, Türkiye ile herhangi bir sınır hattı bulunmayan bölgedir. Bölge içerisindeki yerleşim nüfusu Türkmen ve Arap Alevilerden meydana gelmektedir. Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş öncesinde bölge sakin bir yerleşim birimidir. Özellikle Suriye'de yaşayan halkın turizm amaçlı olarak tatile geldikleri bir şehir durumundadır. Ekonomik anlamda refah içerisinde bulunan Suriyeli vatandaşların pek çoğunun, Bucak bölgesi içerisinde yazlıkları vardır.

Tablo 3.

Bucak Bölgesi Türkmen Köyleri

Türkçe Adı	Arapça Adı	Türkçe Adı	Arapça Adı
Sılayıp Türkmen	صليب تركمان	Kıymaz	غيماز
Burç İslam	برج اسلام	İsa Beyli	عيساوية
Kastal Maaf	قسطل معاف	Araplı	بيت عرب
Türkmenli	التميمة	Kunbelli	بيت كونبل
Turunç	أم الطيور	Filik	فلك
Zinzif	زنزف	Ayuşlu	عيوشية
Avanlı	بيت عوان	Galabah	قلابا
Mıllıklı	بيت ملك	Ümmetli	أمة
Yukarı Almalı	تفاحية فوقانية	Aşağı Almalı	تفاحية تحتانية
Mılla Mahmutlu	المحمودية	Çalkamalı	البركة
Bedruse	البدرسية	Saray	صاراي
Fakıh Hasan	شيخ حسن	Çukaran	الذاهية
Şirit Ali	شكرية	Meydançık	الميدان
Keşiş	الغسانية	Keren Gül	البركي
Ferizli	بيت فارس	Fakılı	بيت والي
Çamırlı	الريحان	Kesecik	الخالدية
Kaba Mazı	بلوط	Kör Ali	كور علي
Kara Bacak	سوده		

3.2.8.2. Bayır Bölgesi

Bayır Bölgesi, neredeyse tamamen Türkmen köyleri içerisinde meydana gelen bir bölge olarak görünmektedir. Bu bölgede yerleşen ve yaşayan Türkmenler geçimini tarım ve hayvancılıkla geçirmektedirler.

Tablo 4.

Bayır Bölgesi Türkmen Köyleri

Türkçe Adı	Arapça Adı	Türkçe Adı	Arapça Adı
Gebelli	ربيعية	Çanlı	غمامة
Şeren	حوى	Gök Dağ	الخضراء
Kulcuk	الدرية	Sarraf	صراف
Salur	صالور	Akça Bayır	البيضاء
Kuruca	عالية	Cüb Torus	جب طوروس
Murutly	عطيرة	Nısibın	الريحانية
Çemerem	شحرورة	Kabaklı	سكرية
Dervişen	درویشان	Çukurçak	الوادي
Kabkaya	كبقايا	Ablaklı	بيت ابلق
Kepir	الكبير	Kelez	نواره
Yamame	اليمامة	Çardaklı	بيت جردق
Kazak	كازاق	Yumucak	الرسومة
Kantara	قنطرة	Gebere	الروضة
Günyeli	غونايلى	Kıbkaya	قبقايا
Hamikli	بيت حميك	Aşağı Baldırlı	سوداء تحتاني
Saldıran	صالدران	Karaca Ağaç	قارجه أعاج

3.3. Suriye’de Başlayan Halk Ayaklanması ve Türkmenlerin Rolü

2010 yılında başlayan Arap Baharı veya ayaklanması çok kısa bir süre içerisinde Ortadoğu’nun tamamına yayılarak bölge devletlerini ve toplumlarını derinden etkilemiştir. 2011 yılında Suriye’ye sığınan bu süreç, etnik ve mezhebi temelde çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çatışmalardan en çok

etkilenen grupların başında Türkmenler gelmektedir. Suriye Türkmenleri çatışmaların başladığı ilk günden itibaren ön cephede yer almışlardır. Türkiye'nin Arap Baharının başlamasıyla birlikte bölgede liberal anayasal rejimlerin kurulmasını destekleme politikası ve rejim tarafından Türkmenlerin Türkiye ajanı olarak görülmeleri sebebiyle Türkmenlere yönelik sistematik katliamlar ve göç politikaları uygulanmıştır. Bu süreçten önce Türkmenlerin yeterli hazırlık ve organizasyona sahip olmamaları Suriye muhalefeti içinde yeterli bir güce ulaşamamalarına neden olmuştur. Yine de ilk etapta silahlı direniş başlatan Suriye Türkmenleri, daha sonra siyasal yapılarını da inşa etmişlerdir. Bu minvalde önce Türkmenlerin askeri yapılarına daha sonra da siyasi organizasyonlarını incelemek yararlı görülmektedir. Türkmenlerin askeri yapılanmaları, Türkmen nüfusunun yaşadığı iki ana şehir ekseninde belirginleşmektedir. Bu şehirler Lazkiye ve Halep'tir.

3.4. Suriye Savaşı'nda Yaşanan Göçler ve Türkmenlerin Göç Hareketliliği

Suriye'de 2011 yılının mart ayında Dera kenti içerisinde başlayan barış yanlısı protestolar, BAAS rejiminin şiddet yöntemiyle ve kanlı bir biçimde bastırma hareketinde sonra çatışmalar bütün ülke üzerinde kendisini göstermiş, Suriye hem kendi hem de dünya tarihi içerisinde kanlı bir savaşa doğru sürüklenmiştir. Suriye sınırları içerisinde yaklaşık 13,5 milyon insanın yardıma ihtiyaç duyduğu, 6 milyondan daha fazla sayıda insan Suriye ülkesinin dışına ve 6,3 milyona yakın insan Suriye sınırları içerisinde göç etmiş bir haldedir. Uluslararası olarak hazırlanan birçok rapor içerisinde belirtildiği üzere, Suriye içerisinde yaşanan insanlık dramı, yaşanan son yarım yüzyıl içerisindeki insani krizler içerisinde en büyük olanıdır. Bu yaşanan krizin en etkin hissedildiği durum ise Suriye ülkesiyle sınırları olan ülkelerde görülmektedir. Yaşanılan iç savaştan ötürü Suriye'den kaçan insanların, sığınak olarak geldiklerin ülkelerin başında Türkiye bulunmaktadır. AFAD'ın açıklamış olduğu resmi olan kayıtlar ışığında 15 Ekim 2018 tarihiyle barınma yerlerinde yaşamakta olan Suriyelilerin sayısı 174.256 olarak açıklanmıştır (AFAD, 2018). Türkiye'de hayatlarını sürdüren Suriyeli mültecilerin yaklaşık 3.501.229'u, kendilerinin imkânları doğrultusunda, Suriye'ye sınırları olan şehirler ile büyük ve metropol şehirlerde hayatlarını sürdürmeye devam etmektedir. Ayrıca Mısır, Irak, Lübnan, Ürdün ve çeşitli

Kuzey Afrika’da bulunan ülkelerde de Suriyeli mülteciler vardır. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin verileri ışığında Suriye’den kaçan insanların %65,5’lik kısmı Türkiye sınırları içerisinde ikamet etmektedirler. Suriyeli vatandaşlar 2011’den beridir fiziki, psikolojik olarak ağır bedeller ödemiş ve halen ödemeye devam etmektedir. Suriye’de yaşanan iç savaşta, yaşanan çatışma bölgelerinin büyük bir kısmı içerisinde Türkmen nüfusunun yoğunluğunu oluşturduğu yerlerdir. Özellikle Bayır Bucak (Lazkiye), Şam, Halep, Humus, Rakka gibi kentler başta gelmektedir. Bölgede yaşayan Türkmen nüfus, yaşanan iç savaşın en başından itibaren, gerek BAAS rejimi ve onun müttefikleri ve gerekse de PYD/YPG, PKK, IŞİD gibi terör örgütlerinin eylemleri neticesinde göç edilmeye zorlanmıştır. Bu göçlerin büyük oranda dış göç şeklinde olduğu görülmektedir. Yaşanan iç savaş süreci içerisinde Türkmen kesimin, göçe zorlanmış olduğu “kırılma noktalarının” kronoloji esas alınarak hazırlandığında, Türkmen kesimin devamlı bir şekilde göç hareketliliği içerisinde bulunduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalmakta (Güzel, 2017: 4-5).

3.4.1. Hama-Humus Bölgesi

Türkmen nüfusunun yoğun olduğu yerlerden olan Hama-Humus bölgesindeki Türkmen nüfus, etnik temizliğe ve saldırılara karşın göç ettirilmeye zorlanmışlardır. 2012 yılının şubat ayında Humus bölgesindeki Bab-ı Amro, 2014 yılının mart ayında Humus bölgesindeki Zara, 2015 yılının aralık ayında Hama bölgesinden bulunan Kale, Hule, Akreb, Semalil, Tıllıf kasaba ve köyleri içerisinde yapılan katliamlardan ötürü, bu bölgelerdeki Türkmenler, zorunlu bir şekilde Lübnan ve Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Bu bölgelerden Türkiye içerisine gelen Türkmenlerden büyük bir kısmı Malatya kentindeki Beydağ’ı Kampı içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca Lübnan’da bulunan mülteci kamplarında da bu bölgeden kaçan Türkmenler vardır. 2017 yılının mart ayında, uzunca bir müddet kuşatmaya alınmış olan Humus ’un Vaer bölgesi içerisinde rejimle uzlaşılana anlaşmadan ötürü, bölgeden tahliye edilen 15 bin kişilik kesimin 1.800’ü Türkmen olarak kaydedilmiştir. Mart ayından itibaren gerçekleştirilen bu tahliye sürecinin hale devam edegeldiği ve bölgeden ayrılmak zorunda kalan Türkmen kesimin, gruplar halinde Suriye’nin iç kesimlerine dağıtmakta olduğu bilinmektedir. Humus bölgesi içerisinden tahliye edilmiş olan Türkmenler’den belirli bir kısmının Fırat Kalkanı Sahası içerisinde bulunan Türkmen

yerleşkelerine ve İdlib tarafına yerleştirildiği; netice olarak Suriye'deki Hama-Humus bölgeleri içerisinde yoğun bir şekilde barınan Türkmen kesimin, savaş sebebiyle sistematik olarak göçe zorlanıp sürgün edildiği görülmektedir (Güzel, 2017: 5).

3.4.2. Şam-Golan Bölgesi

Şam-Golan bölgesi içerisinde ikamet eden Türkmenler, savaşın başlangıcıyla birlikte BAAS rejiminin kuşatması ve baskısı altında hayat mücadelesi vermektedir. 1967 senesinde yaşanan Altı Gün Savaşları sonucunda İsrail'in Golan'ı işgal etmesinin ardından Golan bölgesinden Şam'a sürülen Türkmenler, yaklaşık 45 sene sonra yeniden göç etmek zorunda kalmışlardır. Çeşitli yerlerden bulunan Türkmen kesimleri kadar yoğun bir kitle olmamış olsa da Şam-Golan bölgesi Türkmenleri arasından da Türkiye sınırlarına göç hareketi olmuştur. Şu an Türkiye sınırları içerisinde Şam-Golan Türkmenlerinin belirli bir kısmı AFAD'a bağlı olan kamplar içerisinde diğer kısmı ise Ankara, İstanbul gibi şehirler içerisinde ikamet etmektedir (Güzel, 2017: 5).

3.4.3. Bayır-Bucak Bölgesi

Türkiye sınırları içerisine yapılmış olan göçler arasında, kitle olarak sayıca en büyük gelen Türkmenler, Bayır Bucak bölgesinden gelenlerdir. Bu bölgenin, Türkiye ile sınır noktasına bitişik olmasından ötürü, yapılan saldırıların belirli dönem içerisinde şiddet ve yoğunluğunun artmasıyla, Bayır Bucak bölgesinden göçlerin çokluğu kitlesel ölçekte, yoğun bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu bölge içerisinde köylerden yapılan ilk kitlesel göç hareketi 2012 yılının Nisan ayında yaklaşık 250 Türkmen hanenin Hatay ilinin Yayladağı ilçesine gelişiyle başlamıştır. Sonrasında 2013 yılının Mayıs ayında Lazkiye bölgesine komşu olan Tartus ilindeki Banyas-Beyda bölgesinde gerçekleştirilen katliam; 2015 yılının Ekim ayında yapılan Rus ve BAAS ortaklı bombardıman, Bayır Bucak bölgesinde yaşayan Türkmenlerin, Türkiye sınırlarına doğru gerçekleştirilen göçlerde anahtar bir rol üstlenmiştir. Bölgedeki Bayır kısmında, köyler neredeyse tamamıyla imansızlaştırılmış bir haldedir. Bucak bölgesinde bulunan Türkmen köylerinin kontrolü, iç savaşın başlangıcından itibaren rejim kontrolü altında bulunmaktadır. Bu bölgeden gerçekleştirilen göçler büyük oranda Yayladağı, Osmaniye/Cevdetiye ve Güveççe kampları içerisinde bulunmaktadır. Kamp

dışında bulunan kesim ise yine Yayladağı başta olmak üzere; İskenderun, Kırıkhan, Antakya, Dörtyol gibi ilçelerin yanı sıra İstanbul ve Ankara’da ikamet etmektedir (Güzel, 2017: 5).

3.4.4. Halep Bölgesi

Türkmen nüfusunun en yoğun bölgelerinden olan Halep, bütün yapıların çarpık olarak çatışmış olduğu bölge haline gelmiştir. Halep’in kuzey noktasındaki kırsal kesimlerde bulunan Türkmenlere ait yerleşim yerleri 2014 yılının Ocak ve şubat aylarında IŞİD’in saldırılarına uğramıştır. IŞİD, bölgedeki Türkmen kasabalarından olan Çobanbey’i ele geçirmesiyle birlikte gerçekleşen kırılmanın ardından bölgede bulunan Türkmen kasaba ve köyleri IŞİD’in kontrolü altına girmeye başlamıştır. 2016 Ağustos’unda gerçekleştirilen Fırat Kalkanı Operasyonu’na değin iki yıl müddetçe IŞİD’in hâkim olduğu bölge içerisinde Türkiye’ye göçler gerçekleşmiştir. Bu göç hareketleri IŞİD’in şiddetli tutumlarından ötürü küçük ölçekte meydana gelmiştir. Sadece Halep değil, Halep’e bağlı bölgeler içerisinde de Türkmen göçleri olmuştur. Halep’in merkeze bağlı olan mahallelerinde 2016 yılına değin rejim güçleri ve onların müttefiklerince uzunca bir müddet bombardıman ve kuşatma içerisinde kalmışken 2016 yılının Aralık ayında gerçekleşen uzlaşmalar gereğince tahliye yapılmıştır. Bu tahliyelerde Türkmen kesim oldukça yüksek bir miktardadır. Halep’ten gelmiş olan Türkmenler önce İdlib’e göç ettirilmişlerdir. Fırsat ve imkân sahibi olanlar ise sonraki zaman zarfında Fırat Kalkanı alanındaki Türkmen yörelerine gelmiştir. Halep’in merkezindeki Türkmen mahallelerinin kontrolü, tahliyenin ardından PYD/YPG terör örgütüne ve rejimin kontrolü altına geçmiştir. Halep’ten yapılan göçlerin büyük çoğunluğu Gaziantep’e yapılmıştır. Gerek ailevi bağlar gerekse de coğrafi anlamda yakın olmaları sebebiyle Gaziantep’e yoğun olarak gerçekleşmiştir. Hemen hemen tamamı kampların haricinde yaşamakta olan Halep Türkmenlerinin İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa gibi şehirlere göç edip yerleşenleri olmuştur. Fırat Kalkanı Operasyonu ayrı bir önem arz etmektedir. Çünkü bu operasyon bölgesi olarak tanılandırılmış olan Azez ve Cerablus arasında bulunan bölgenin 142 Türkmen köyünü kapsamasından ötürü köklü bir Türkmen yerleşimi olarak dikkat çekmektedir. Fakat Fırat Kalkanı sonrasında IŞİD terör örgütünden temizlenmiş olan bölge içerisine Türkmenlerin geriye dönüşleri istenilen ve beklenen seviyelerde olmamıştır (Güzel, 2017: 6).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKMENLERİN EKONOMİK DURUMLARI VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

4. Türkiye'ye Göç Eden Suriyelilerin Ekonomik Durumları

Bireylerin göç etme sebepleri ve etmiş oldukları göçlerin sonucunda yaşamış oldukları durumlar hakkında gerçekleştirilen araştırmalarda; beyinin göçünün dışında yapılmış olan göçlerin tamamında göçmenler, göç etmiş oldukları ülke içerisinde alt kademe içerisinde çalışmaktadırlar. Gerek kırsal kesimlerden kentsel bölgelere ya da küresel göçlerde göçmen kesim, gitmiş oldukları bölge içerisinde iş gücünün ucuzluğu açısından rağbet görmektedirler. Genellikle işçi göçleri üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde; ucuz iş gücünün sağlanması adına göçmen kabul eden ülkeler içerisinde, göçmen kesimin gittikleri ülkede dil sorunu yaşamaları, vasıfsız nitelikte olmaları gibi etmenlerden dolayı alt seviye olarak değerlendirilen işi yapmak zorunda kalmışlardır (Miller ve Castles, 2008:129-132). Zorunlu olarak yapılan ya da kaçak yollarla yapılan göç durumlarında yaşanan bu durum daha fazladır.

Maddi nedenlere dayanılarak gerçekleştirilen göçlerin incelendiği uluslararası göç literatürü içerisinde bireylerin, hayat standartlarının kalitesini yükseltmek, maddi refaha kavuşmak ve iyi imkânlar sağlamak adına yapıldığı belirtilirken; çalışmamızın konusunu oluşturan Suriye'den gerçekleştirilen göçlerde bu durum tam karşıt bir şekildedir. Yaşanılan iç savaştan ötürü yapılmış olan göçlerde, katılımcıların belirtmiş olduğu üzere Suriye'deki hayatlarında iyi ölçüde yaşam standartlarına sahip olmalarına rağmen göç etmiş olduklarını belirtmişlerdir. Çeşitli süreçleri içeren bu göçlerden ötürü Türkiye hem çalışma hakkının verilmesi hem de iş istihdamının sağlanması noktasında sorunlar yaşamaktadır.

Türkmen göçmenlerin, Suriye'den göç etmiş olan diğer farklı gruplara nazaran kolay bir şekilde iş sahibi oldukları ve işe girdikleri görülmektedir. Bunun en önemli sebebi ise dil biliyor olmaları ve ilişki ağlarının aktifliğinden ötürüdür. Genellikle düşük geliri, herhangi bir işçi hakkının olmadığı ve geçici iş statüsünde olmuş olsa da iş bulabildikleri görülmüştür. Araştırma bölgesinin kentsel dönüşüm içerisinde olmasından dolayı, genellikle günü birlik şekilde

inşaatlarda çalışma fırsatı buldukları belirtmişlerdir. Bunlara ilaveten Suriye’de yaşamları esnasında yapmış oldukları meslekleri devam ettirmeye çalışan bireylerin yanı sıra, kasiyer, garsonluk vb. günlük işler içerisinde çalışmaktadırlar. Suriyeli Türkmenler içerisinde geleneksel Türk aile yapısı hâkim olduğu için genellikle erkekler çalışmaktadır.

4.1. Suriye Türkmenlerinin Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Durumu

Suriye’deki Türkmenler ile anlatılmak istenen kitle; Fransa’yla 20 Ekim 1921’de imzalanmış olan Ankara Antlaşması neticesinde Suriye’de kalmış Türkmen boylarından gelmiş Türklerdir. Bilimsel ile tarihi belgeler ışığında Suriye’deki Türklerin yerleşim yeri, coğrafyaları ve reel durumlarını, karşılaştıkları baskılar göstermektedir (Mustafa, 2015: 3).

Suriye, ulus-devlet şeklinde ortaya çıkan devletlerden birisi değildir. Aksine Suriye’nin diğer Orta Doğu ülkelerine benzer şekilde oldukça karmaşık bir dini, mezhepsel ve etnik yapısı bulunmaktadır. Suriye’nin hali hazırdaki siyasi ve demografik yapısının temelini, ülkede 30 yıl müddetçe iktidarı tek başına elinde bulunduran Hafız Esad’ın rolü bulunmaktadır. Hafız Esad, 1971 tarihinde iktidara gelmesinden sonra, kendine tam bağımlı bir devlet oluşturmak istemiştir. Bu kapsamda ilk olarak Suriye ülkesini devletleştirme politikası içerisine girmiş ve bunun önceliği olarak tek bir çatı altında toplanılması amacıyla Suriyeli kimliğini oluşturmaya çalışmıştır. Fakat bu kimliğin modern manadaki ulus kimliğiyle pek bir bağlantısı yoktu. Bu Suriyeli kimliklerde ilk koşul, devlete kayıtsız şartsız bağlılıktan, bağımlılıktan geçmekteydi. Hafız Esad’ın esas hedefi ise devletin aksine lidere itaat ve bağlılık oluşturmaktı. Çünkü Hafız Esad, iktidarı süresince ve harcadığı çabalarının altındaki hedefi Esad’ın bireysel egemenlik sisteminin altyapısını büyütme amacıdır. Esad, büyütme çalışmış olduğu toplumsal tabanın tıpkı komünist sistemlerde olduğu gibi “seri üretim” diğer bir deyişle tek tip sistemini yaratmak için çabalamasıdır. Hedef ulus inşa etmek manasında “tek bir Suriyeli kimliği” değildi, “tek tip Suriyeli” yaratmak idi (Vurmay, H. Miray,2011). Hafız Esad’ın hayata geçirmek istediği “tek tip Suriyeli” politikası hem dini grupları hem de etnik grupları etkilemiş olmakla birlikte Türkmenleri de etkilemiştir. Esad, iktidarda kalmış olduğu 30 yıl boyunca parola haline getirdiği “Büyük Suriye Ütopyası” kapsamında yaratmaya çalıştığı “Tek Suriyeli Kimliği”

politikası adı altında Türkmenler ‘in asimilasyona uğramasını sağlamak amacıyla “Araplaştırma” politikasını uygulamıştır (Mustafa, 2015: 4).

Hafız Esad’ın izlemiş olduğu bu “Araplaştırma” politikasıyla uygulanan ilk adım Türkmen köylerinin adlarının değiştirilmesi ve coğrafi anlamda dağınık yerleşme içerisinde olmaları için Türkmenlerin yaşadığı bölgeler arasında Arap unsurların yerleştirilmesi olmuştur. Türkmenler, kültürel, siyasi ve sosyal haklardan mahrum bırakılarak, korku kültürü içerisine hapsedilmiştir. Bundan dolayı kendi içlerinde örgütlenememişler ve bu yüzden kimliklerin koruma noktasında sorun yaşamışlardır. Açıkçası yaşanan bu tehdit ve baskının yoğun olduğu dönemde “Türkmen” olabilmek, Türkmenler açısından zor bir durumdu. Zira rejimin “Suriyeli” kimliğini dayatmasından dolayı bu durum aşikârdı. Yaşanılan bu süreç Suriyeli Türkmenleri, bilhassa dil hususunda “Araplaştırma” politikasıyla karşı karşıya bıraktı. Bu politikanın bir gereği olarak eğitim sistemi de bu durumdan nasibini almıştır. Eğitim sisteminde Arap milliyetçiliğinin ön plana çıkması, Türkmenlere dair “milli ve kültürel kimliğin” hedef olmasına sebep olmuştur. Kırsal kesimde yaşamakta olan Türkmen kesim, gayri resmi bir şekilde Türkçeyi kullanmaya gayret etmişler fakat şehirlerde yaşayan Türkmenlerin Türkçeyi unutmaya doğru itilmiştir. Kırsal kesim içerisindeki Türkmenler, kendi içlerinde yaptıkları evlilikler nedeniyle hem kimliğini hem de dilini koruma noktasında etkin olmuş olsalar da şehirde yaşayan Türkmenler açısından bu durum geçerli olmamıştır. Suriye’de yaşayan Türkmenler ’deki demografik yapı incelendiği ilginç bir durum bulunmaktadır. Sincar, Karakeçili, Çandırılı, Hayran, Akar, Bayır-Bucak, Avşar, Elbeyli, Musabeğli, İsabeğli, Bayat başta, pek çok Türkmen boyunun, Suriye içerisinde dağınık şekilde yerleştiği görülmektedir. Şam, Halep, Hama, Rakka, Humus, İdlib, Der’a ve Lazkiye şehirlerinde yaşamakta olan Türkmenlerin hemen hemen bütün Suriye içerisine yayıldığı görülmektedir. Belli bir bölge içerisinde toplanamamış olmalarından dolayı siyasal, sosyal örgütlenme durumu olmamıştır (Mustafa, 2015: 4).

2011 senesinde ORSAM’ın yapmış olduğu saha verileri incelendiğinde Suriye’deki Türkmenlerin, kentsel dağılım oranları şöyledir:

Halep’te 975 bin, Humus’ta 835 bin, Şam’da 460 bin, Bayır Bucak’ta (Lazkiye) 385 bin, Hama’da 350 bin, Rakka’da 120 bin, Dera’da 75 bin, Kuneytra

ve Tartus'ta 50'şer bin, İdlib'te 25 bin ve diğer bölgelerde ise 175 bindir. Toplam sayı ise 3.500.000'dur. (Orsam, 2011: 22).

Suriye'de yaşayan Türkmenler, kültürel ve sosyal açıdan incelendiğinde rejimden kaynaklanan birtakım sorunlarla yüzleşmektedir. Suriye'deki okullar içerisinde Türkçe eğitimin bulunmamasının yanı sıra, Türkmen halkın birlikte hareket edebileceği bir birlik ve örgüt yapısı da oluşturulamamıştır. Kırsal kesimde yaşayan Türkmenler, Türkçe konuşmaya devam etmektedir. Fakat büyük kentlerde yaşayanlar ise Türkçeyi bilip anlamasına rağmen konuşma konusunda sıkıntı çekmektedir. Suriye'de 1922-1937 yılları arasında sürgün hayatı yaşayan Refik Halit Karay'ın katkı sağlayarak çıkardığı "Vahdet" ve "Doğru Yol" adlı gazetelerden sonra, ülkede Türkçe yayının yapılması veya çıkarılmasının mümkünü olmamıştır (Orsam,2011:9). Suriyeli Türkmenler, edebiyat ve şive yönünden Türkiye'nin kolu gibidir. Suriye içerisinde konuşulan ağız, Gaziantep ve Hatay'da konuşulan ağzın devamı gibidir. Örnek olarak; Halep'te yaşayan Türkmenler, Kilis ve Gaziantep şivesi, Tel Abyad ve Rakka'da yaşayan Türkmenler Şanlıurfa şivesi ve Bayır Bucak Türkmenleri ise Hatay şivesi ile Türkçe konuşmaktadırlar. Suriye ile Türkiye arasında bulunan ve birçok yerde "sıfır noktası" şeklinde ifade edilen Bayır Bucak, Tel Abyad, Halep, Rakka gibi bölgelerde yaşayan Türkmenler gerek dillerini ve gerekse de kültürlerini muhafaza etmeyi bilmişlerdir. Tarihi geçmişi asırlar öncesine dayanan Türkmenler, gelenekleri ve örfleriyle yaşamakta olan toplumdur. Fakat Humus bölgesi için bu durum farklılık göstermektedir. Humus'ta yaşamakta olan Türkmenler, Türkmen kimlik, şuur ve aidiyetine sahip olsalar da Türkçe 'de zayıf kalmaktadırlar. Ayrıntı vermek gerekirse "Orta Humus" olarak adlandırılan bölge içerisinde adı Türkçe olan Türkmenlere ait köyler bulunmaktadır. Zara Köyü bunlardan bir tanesidir. Bu bölgede yaşayan Türkmenlerin çoğunun soyadları Türkçe olmakla beraber Humus Türkmenler Türkçe konusunda ya az bilmektedirler veya hiç bilmemektedirler. Fakat yine de aidiyet hissinden ötürü kendilerine sorulduğu zaman "Türkmen'im" demektedirler. Sınır bölgesine uzak olan Golan ve Şam Türkmenleri içinde durum farklılık arz etmektedir. Bu bölgelerde yaşamakta olan Türkmenler, şu anki Anadolu şivesi içerisinde farklı olarak kökü eskilere dayanan "Yörük" şivesi ile Türkçe konuşmaktadır (Mustafa, 2015: 5).

Suriye’de yaşayan Türkmenler, ekonomik anlamda orta ve alt tabaka içerisinde yer alır. Halep ve civarında kentleşmiş, refah seviyesi düşük işçi sınıfları bulunmaktadır. Türkmenler, ayakkabı sektörünü elinde tutmakta ve Türkmen gençler buralardaki atölyelerde çalışmaktadırlar (Orsam, 2011:23). Orsam’ın gerçekleştirmiş olduğu atölyede çalışmakta olan Türkmen gençleriyle yaptığı görüşmeler neticesinde bu gençlerin, Türk dilini bildikleri ve Halep’i sahiplendiği tespit edilmiştir. Türkiye’den gelmiş olanlara yakın bir his duymaktadırlar. Pek çok Türkmen’in, Türkiye sınırları içerisinde akrabaları bulunmaktadır. Bu yüzden Türkiye’ye gelmek bu Türkmenler açısından önem arz etmektedir. Türkiye televizyon kanalları ile Türkmenli TV’nin Suriyeli Türkmenler ‘in gurur kaynaklarından biri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Türkçe’nin nadir avantajları arasında Türk TV kanallarını izleyebilmek bulunmaktadır. Suriye’de yaşamakta olan Türkmen kesim, kendilerini Türkiye ve halkıyla o denli birleştirip bütünleştirmiştir ki, Türkiye’nin spor kulüplerini tutmakta ve desteklemektedir. Suriyeli Türkmenlerin ekonomik girişimcileri incelendiğinde, Halepli Türkmenler genel olarak ayakkabı sanayi ve tarım aracılığıyla geçimlerini sağlamaktadır. Tartus ve Bayır Bucak’ta yaşayan Türkmenler, ormancılık ve narenciye ile uğraşırken; Humus ve Hama’da yaşayan Türkmenler, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini benimsemişlerdir. Şam’dakiler ise serbest meslek, devlet memurluğu, Dera ve Rakka Türkmenler ise tarımla uğraşmaktadır (Orsam, 2011: 23).

Kentlerde yaşamakta olan Türkmenler arasında eğitim seviyesi yeterli olmayan bireyler, üretim atölyeleri içerisinde işçi olarak çalışarak hayatlarını devam ettirmektedir. Bu bireyler, belirli dönemler içerisinde işlerin yoğunluk oranıyla doğru orantılı olarak iş bulma imkânına sahip olabilmektedir. Daimî ve istikrarlı bir işe sahip değillerdir. İlaveten kentlerde yaşamakta olan bankacı, memur, özel sektörde çalışmakta olan ve iyi şartları bulunan eğitilmiş bireylerin az da olsa varlığı görülmektedir. Suriye’den Türkiye sınırlarına gelmiş olan Türkmenlerin gelir oranı yüksek ölçüdedir. Böyle bir gelir düzeyine sahip olmalarının nedeni Türkiye ile kurmuş oldukları ekonomik, kültürel ve eğitimsel bağlardan ötürüdür. Suriye’nin dış ticaret sektöründe Türkiye’nin oynamış olduğu rolün sayesinde kültür ve dil faktörünü pozitif anlamda kullanan bireyler üst sınıfa geçebilmiştir. Yapılan saha çalışmaları esnasında görüşülmüş olan Türkmen iş

adamlarının yılın belirlenmiş zamanlarında Türkiye'ye gelip, çeşitli alanlar içerisinde mal satın alarak, aldıkları malları Suriye'ye götürüp sattıkları tespit edilmiştir. Türk ileri gelen kimselerin pek çoğunun feodal köklerden gelmesi ve sahip olmasından dolayı, Suriye'de çiftlikleri ve verimi yüksek arazileri bulunmaktadır (Orsam, 2011: 24).

Türkmenler içerisinde sayıları az miktarda olsa maddi açıdan orta ve üst sınıf içerisinde bulunan kişiler de vardır. Bu kişiler, devamlı Türkiye'ye gelip gitmektedirler. Türkiye içerisinde arkadaş, akraba ve iş ilişkileri vardır. Genellikle inşaat ve ticaret ile meşgul olmaktadır. Bunlar ilaveten bahçe ve zeytinlikleri bulunmaktadır. Kırsal ve kentsel bölgelerde yaşamakta olan Türkmenlerin ortak özelliği, eğitim düzeylerinin az olmasıdır. Bilhassa okuma ve yazma oranının kırsal kesim içerisinde düşük olduğu görülmektedir. En etkin nedeni ise Türkmenlerin azınlık şeklinde görülmeden Arapların parçası olarak kabul görmesi ayrıca kültürel haklarından mahrum bırakılmalarıdır. Dernek kurma, ulusal günlerinin kutlanması, düğünlerde Türkçe şarkı ve türkü söylenmesi, çeşitli sosyal aktiviteler organize etmeleri ülkenin bazı yerlerinde yasaklanmıştır. Arap eğitimine maruz kalan bir insanın Araplaşması kaçınılmaz bir sonudur. Bu sebepten ötürü Suriyeli Türkmenler 'in Türkiye sınırlarında burslu olarak eğitim alanlar, ülkelerine gitmeksizin Türkiye'de yaşamaktadırlar. Böylece Suriye'de Türkmenlerin varlığı ve Türkçe'nin korunması hakkındaki en büyük sorun, Türkmen kesimin mevcut sistem ile birleştirilip dil ve kültürlerini unutmalarıdır (Orsam, 2011: 24).

4.2. Girişimcilik Kavramı

İşletme disiplininin gelişiminden bu yana, pek çok girişimcilik ile ilgili tanım yapılmıştır. Girişimcilik, düşüncelerin yakalanıp bunların ürünlere dönüştürülmesi ya da hizmet ile ürünleri pazarlara sunacak olan girişimin kurulmasını kapsamaktadır (Zhao, 2006: 20). Son dönemlerde işletme ile girişim kavramlarının birbirleri arasından bulunan anlam farklılığı ortadan kalkmakta olup, tanımdan da anlaşıldığı üzere girişimcilik, üretim esnasında bile çeşitli konseptler ilave ederek, farklı üretim tekniklerinin kullanılıp ürünlerin sunum, satış ve kâr elde edilmesi faaliyetine denilmektedir (Brenkert, 20.06.2008)

Girişimciliğin desteklendiği ve bu konuda teşviklerin yapıldığı ülkeler içerisinde yatırım faaliyetleri yoğunlaşıp bunun neticesinde istihdam sorunun düşük düzeyde gittiği gözlemlenmiştir. Farklı bir ifadeyle sosyo-ekonomik parametreler, girişimciliğin desteklenip teşvik edilmesiyle pozitif seviyede gerçekleşmektedir. Bu sebepten ötürü kişiler, maddi refah seviyesi bakımından isteklerine doğru yakınlashmaktadırlar. Kanada, ABD, Avusturalya, Norveç, Güney Kore gibi ülkeler içerisinde girişimci hareketler st noktadayken, Arjantin, Singapur, Hindistan, Japonya, Brezilya ve Batı Avrupa lkeleri içerisinde daha alt seviyelerde seyretmektedir (Coulter ve Robbins, 2003: 144). Girişimsel faaliyetlerin yoğun bir şekilde gerçekleştiği ülkelerin dünya üzerinde siyaset ve ekonomi alanında söz sahibi oldukları gerçeği bulunmaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan değişim ile dönüşümlerin kilitsel rol oynadığı dinamik girişimciliktir (Schoonhoven ve Romanelli, 2001: 24).

İnovasyon, diğer bir deyişle yenilikçilik, girişimcilik kavramında en mühim hususlardan birisidir. Girişimcilik, bir süreçtir. Hem toplum hem de kişi için maddi fırsatlara yanıt veren, değer oluşturan ya da maddi fırsatlar oluşturan kişilerin eliyle ortaya konmuş, getirmiş olduğu yenilikler sayesinde ekonomik sistem içerisinde farklılıklara sebebiyet veren süreçtir (evik, 2006: 7).

4.2.1. Göçmen Girişimciliği

Günümüzde girişimcilik kavramı değişimin, gelişimin ve inovasyonun gerçek özü ve tetikleyicisi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla girişimcilik ekonomik gelişme ve kalkınmada önemli bir rol oynamaktadır. Girişimciliğin bu rolü oynarken ortaya çıkışı çeşitli açılardan farklılık göstermektedir (Top, 2006: 8). Bu bağlamda girişimciliğin ortaya çıkış türlerinden biri de göçmen girişimciliktir. Göçmen girişimcilik g ile ilişkili bir kavramdır. G kavram genel olarak kişi ya da grupların coğrafi manada kalıcı veya geçici bir şekilde yer değiştirmesine verilen addır (Ela zcan, 2016: 185). Bu yer değiştirme işini gerçekleştiren bireylere göçmen denilmektedir. Bir başka tanımda ise göçmen kavramı, vatandaşı olduğu ülkenin; siyasal, sosyal, dini, ekonomik gibi sebeplerden dolayı kendi isteğiyle terk edip, başka bir ülkeye yerleşmek ve yaşamak maksadıyla giden bireyler olarak tanımlanmaktadır (Kayalar ve Yıldız, 2017: 56).

Göç sonucunda gelmiş olan nüfus, genellikle beceri ya da eğitim eksikliği sebebiyle yaşamaya başladığı bölge içerisinde sosyo-ekonomik olarak en düşük kesimi meydana getirmektedir. Bu sosyo-ekonomik durumun düşüklüğü, etnik toplulukların işgücü piyasası içerisinde yer bulamamalarına ya da serbest meslek yoluna girmeye yol açmaktadır. Serbest meslek yoluna doğru yapılan bu yönelik etnik ya da göçmen girişimciliği şeklinde isimlendirilmiştir (Baycan Levent, 2006: 406).

Dolayısıyla literatürde göçmen girişimcilik ile etnik girişimcilik kavramları çoğunlukla birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır (Subanova, 2013: 17; Kayalar ve Yıldız, 2017: 56; Baycan Levent, 2006: 406). Bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılıyor olsa da aralarında ufak nüanslar söz konusudur. Etnik girişimcilik, ortak mili geçmiş ya da göç tecrübelerinin birbirleriyle paylaşmış olan bireylerin kendi içlerinde gerçekleştiği bağlantı ve düzenli etkileşim biçimlerinin toplamıdır (Volery, 2007: 30). Bu kapsamda etnik girişimcilerin tanımı, gerek göç ettikleri ülke içerisinde bulunan resmi göçmen statüsündeki kişiler ve gerekse de kökenleri aynı olup resmi statüde sayılmayan bireyler vasıtasıyla kendilerine ait olan işleri kuran bireyler şeklinde isimlendirilebilir (Aracıoğlu vd. 2016: 53).

4.2.2. Mülteci Girişimciliği

Mültecilerin girişimciliği seçmek için çok fazla nedenleri vardır. Mülteciler ev sahibi ülkede hayatını devam ettirebilmek için çalışmak zorundadır ve bu aşamada toplumla uyum sağlamak konusunda bazı zorluklar ve kısıtlamalarla karşı karşıya gelirler. Onları girişimciliğe iten bazı nedenler arasında ayrımcılık faktörü bulunabilir. Mülteciler ev sahibi ülkede ayrımcılığa maruz kalmalarından dolayı girişimciliği alternatif yol olarak görebilmektedir. Ayrıca sosyal ağ eksikliği veya yerel dili konuşma eksikliği de mültecileri girişimciliğe iten faktörler arasında yer alabilmektedir (Valarini ve Fernando, 2015: 24). Girişimcilikte geçmiş deneyimin yanı sıra girişimci olma kararını verebilme özelliği de yine girişimciliği etkileyen faktörler arasında yer alabilir. Bunun dışında iş yeri açmada karar veren insanların iş hayatlarında yaşadığı zorluklar da iş yeri açmayı tetikleyen faktörler arasında yer alır. Mülteciler diğer göçmen girişimcilere kıyasla ‘sosyal sermaye’ ve ‘kaynaklara erişim’ eksikliği çekmektedir (Lyon vd., 2007:

364). Mültecilerin zulme uğraması ve bunun sonucu olarak insani nedenlerden dolayı ülkeyi terk etmek zorunda kalmış olmaları bu tür kaynakların eksikliğinin nedeni olarak gösterilebilmektedir. Çünkü zulme uğrayarak ülkeyi terk etmek zorunda olan mülteciler değerli eşyalarını, sermayelerini veya aile üyelerini geride bırakmak durumundadır. Temelde bu neden olsa da kendilerine ait işi başlatıp yürütebilen göçmenler ve mülteciler arasındaki fark 6 maddeyle açıklanabilir (Wauters ve Lambrecht, 2006: 510-511)

- ❖ Mültecilerin sosyal ağı, yeni ev sahibi ülkede ki göçmenlere oranla daha az olabilir. Mülteciler genellikle ülkelerinden bireysel temelde ve geniş yelpazede ülkelere kaçanlardır.
- ❖ Onlar geldikleri ülkeden zulme uğradıkları için kaçmak zorunda kalmıştır. Bunun sonucunda ülkelerine döndüklerinde onların işi için gerekli fon, sermaye ve işgücü bulmaları artık mümkün değildir.
- ❖ Mülteciler hem kendi ülkelerinde hem de menşe ülkeye kaçtıkları esnada travmatik olaylarla karşılaşmıştır.
- ❖ Mülteciler genellikle nereye gideceklerini bilmeden aniden ülkelerini terk etmek zorunda kalırlar. Gittikleri ülke için gerekli hazırlıkları yapmakta çok az zaman ve fırsatları vardır.
- ❖ Ülkeyi aniden terk etmelerinin başka bir sonucu onların var olan fırsatlarını yanlarında alamamasıdır. Bunlar genellikle sermaye ve eğitim sertifikaları gibi geride bıraktıkları değerli şeyleri terk etmek zorunda kalmalarıdır.
- ❖ Mültecilerin büyük bir kısmı ücretli bir işte çalışmak için de uygun değildir. Bu durum normal koşullarda kendi ülkesini asla terk etmeyecek olan mültecilerin ülkeye özgü beceri ve nitelikleri için de geçerlidir.

Genel olarak, bir mültecinin göçmene kıyasla daha fazla sorunla karşılaştığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

Tarihsel bağlarımız, hudut komşumuz ve tarihten gelen bağlar sebebiyle ilişki içerisinde bulunduğumuz Suriye’de yaşanan iç savaş neticesinde, bölgede yaşayan nüfusun çoğunluğu çeşitli ülkeler içerisine göç edip ikamet etmek mecburiyetiyle karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı Devleti’nin yerini Türkiye Cumhuriyeti’ne bırakmasıyla birlikte belirlenmiş olan sınırların öteki kısmında yaşamlarını devam ettirmeye çalışan Türkmen toplulukları, iç savaş sebebiyle Türkiye’ye göç etmişlerdir. Yaşanılan bu göç süreci esnasında Türkmenlerin yaşamış oldukları durumlar, göç etmiş olmalarında öne çıkan etmenlere ulaşmak adına konunun başında belirtildiği üzere hazırlanmış olan sorular için cevaplar bulunmaya çalışılmıştır.

5.1. Türkiye’ye Göç Etmeden Önce Yapılan İşler

Türkiye’ye göç etmeden önce Suriye’de yerleşik olan Bayır Bucak Türkmenlerinin bir kısmı köylerde yerleşirken diğer kısmı ise şehir merkezinde yaşamaktadırlar. Bu dağılım nedeniyle farklı mesleklere yönelmişler. Köylerde ikamet edenler çoğu çiftçilik, arıcılık, hayvancılık ve tarımcılıkla geçinirken, şehir merkezinde yerleşenler ise devlet memuru, öğretmen ve kendi işletmeleriyle geçinmektedir. Sorulan soruları doğrultusunda yapılan görüşmelerde şöyle cevaplara ulaşılmıştır:

“Ben Bayır Bucakta köyde ikamet ediyordum. Eğitimde liseyi tamamladım maddi durumlardan ötürü eğitimimi bıraktım ve işe yöneldim. Köyde çiftçilik ve tarımcılıkla uğraşıyordum. Baba mesleği olan arıcılığı da babamdan öğrendim ama orada hiç arıcılık yapmadım” (Katılımcı 2)

“Ben Lazkiye şehir merkezinde ikamet ediyordum. Fen edebiyat fakültesinden sınıf öğretmenlik bölümünden mezunum. Devlette sözleşmeli olarak öğretmenlik yapıyordum. Devlette kadrolu olarak çalışmam için staj süresini bitirir bitirmez Suriye’de olaylar başladı ve Türkiye’ye göç ettik” (Katılımcı 3)

“Ben Lazkiye şehir Merkezi’nde ikamet ediyordum. Mühendislik fakültesinden makine mühendislik bölümünden mezunum. Suriye’de devlette kadrolu olarak

çalışıyordum. Ama her fırsatta köyde zaman geçirmeyi ve orada çiftçilik yapmayı çok seviyordum” (Katılımcı 4)

“Ben Bayır Bucakta köyde ikamet ediyordum. Orta okul mezunuyum. Baba mesleği olan arıcılıkla geçiniyordum “(Katılımcı 1)

“Ben ilk önce Lazkiye şehir merkezinde ikamet ediyordum Türkiye’ye gelmeden on yıl önce arıcılık olan mesleğimi yapabilmem için Bayır Bucaktaki köyümde ikamet etmeye başladım.” (Katılımcı 11)

“Ben hem Lazkiye’de hem de köyde ikamet ediyordum her ikisi arasında gelip gidiyordum. Fen edebiyat fakültesinden biyoloji bölümünden mezun oldum. Suriye’de devlete kadrolu öğretmen olarak çalışıyordum.” (Katılımcı 15)

Yapılan görüşmeler sonucu mesleki dağılımlar daire/dilim gösterimiyle aşağıdaki gibidir:

Grafik 1.

Türkiye'ye Göç Etmeden Önce Yapılan İşler

Yapılan görüşmeler doğrultusunda Bayır Bucak Türkmenleri Suriye’de en çok devlete çalışmaya ve arıcılığa yöneldiklerini söyleyebiliriz.

5.2. Türkiye’ye Göç Ettikten Sonra Yapılan İşler

2011 tarihinde Suriye’de başlayan iç savaş sonucu olarak Bayır Bucak Türkmenlerin büyük bir kısmı Suriye’deki işlerini terk etmeye ve Türkiye’ye göç etmeye mecbur kaldılar. Göç ettikten sonra bazıları Suriye’de yaptığı aynı işte devam eder iken bazıları ise farklı işlere yöneldiler.

“Suriye’de öğretilmedim ve oradaki mesleğimi burada devam ettiremedim çünkü buradaki şartlar (denklik, vatandaşlık ve buradaki eğitim sistemini bilmevs.) uygun değildi. Türkiye’ye göç ettikten sonra farklı mesleklere yöneldim ilk başta ticaret yapmaya başladım. Yeni altı ay önce mantar yetiştirmeye başladım. Bu işi-’de biyolog olduğum için az çok nasıl yapıldığını biliyordum ve 2014’ten beri yapmayı düşünüyordum ve şimdi altı ay önce başlamaya karar verdim” (Katılımcı 15)

“Türkiye’ye ilk geldiğimizde farklı işlere yapmak istedik fakat imkânlarımız zayıf olduğu için geri baba mesleğine döndük. Başta arıcılık yapmaktan çekindik çünkü buranın iklimini bilmediğimiz için arıcılık olur mu olmaz mı? Buradaki arıcıların durumu çok iyi değildi Suriye’dekine göre. 3 yıldan beri baba mesleğini yapıyoruz bu meslekte de başarılı olduk. Karşılaştığım zorluklardan biri bizim arıcılık işi gereği belirli sürelerde arı kovanlarımızı bir yerden başka yere götürmemiz gerekiyor. Bendede vatandaşlık olmadığı için il dışına çıkacağım zaman yol izin belgesi almam gerekiyor. Yol izin belgesini aldığımız takdirde bize 15 günlük izin veriliyor. Bazen 1,5 ay il dışında kalmamız gerekiyor. Buda bazen bizim işimizi zorluyor. Bunun dışında yayladığında çilek yetiştirenler bazen zehir atıyor buda arıcılığı etkiliyor” (Katılımcı 1)

“Ben Suriye’de devlette görev yapıyordum. Türkiye’ye ilk geldiğimizde farklı işlere yönelmeye mecbur kaldık. Çünkü bizde bulunan lisans diploması burada geçerli değil ve denklik gerekiyor. Bizde de denkliğin olmadığı için, Yayladığında da herhangi bir sanayi kuruluşu olmadığı ve yayladığında bulunan iş alanı çiftçilik olduğu için çiftçilik ve tarımcılığa yöneldik. Zaten bizim tarlalarımız olduğu için az çok tarımcılık işlerini biliyoruz ancak burada bizim tarlamız, evimiz veya herhangi bir şey sahibi değiliz yapığımız her işte tarla kirası ve ev kirası gibi ödemeler bizi biraz zorluyor.” (Katılımcı 4)

Resim 5.

Bayır Bucak Türkmenlerin Yayladağı'nda Arıcılık İşleri

“Suriye’de camlara oyma yaparak resim yapıyordum bu mesleğim ’de Yayladağı’nda bulunmadığı için ve başka şehirlere gitmek istemediğim için devam ettiremedim ve başka mesleklere yönelmeye mecbur kaldım. İlk başta yevmiye işçi olarak çalışmaya başladım ve 2017 yılında burada kaymakamlık tarafından nasıl çilek yetiştirme hakkında kurslar başlamıştı. Bu kurslar sayesinde çilek yetiştirmeyi öğrendik ve kendi işimizi kurduk.” (Katılımcı 20).

Resim 6.

Bayır Bucak Türkmenlerin Yayladağı'nda Çilek Yetiştiriciliği İşleri

“Türkiye’ye ilk geldiğimizde ilk 2 yıl herhangi bir iş yapamadık. 2015 yılında Suriye’den göç eden çocuklara eğitimini sürdürmek için gönüllü öğretmen olarak

çalışmaya başladık. Fakat başlangıçta herhangi bir ücret almıyorduk sonra 2016 yılında UNİCEF tarafından finanse edilmeye başladı ve belirli bir ücret almaya başladık. Başlangıçta Suriyeli öğrencilere öğretmenlik yaptık. Ama sonra Suriyeli öğrenciler Türk okullarında okumaya başladılar. Bizde Türk dilini iyi bir şekilde bilmediğimiz için şimdi sadece öğretmenler ve veliler arasında iletişimi kurmaya tercümanlık gibi işleri yapmaya çalışıyoruz.” (Katılımcı 3)

“Suriye’de bir özel şirkette seyyar toptancı olarak çalışıyordum, Türkiye’ye ilk geldiğimizde çok zorluklarla karşılaştık, istikrarsızlık ve hangi işe yöneleceğimizi bilmemek. İlk dönemde geçimimi sağlamak şurada burada için çalışmaya başladım takside şoför olarak ya da yevmiye çalışan bir işçi olarak. Suriye’deki işi burada devam ettirmek istedim bir tecrübemde oldu ancak maddi sıkıntılar nedeniyle devam ettiremedim. Sonra tavukçuluğa yöneldim başlangıçta bu işi bilmiyordum başta çırak olarak girdim sonra usta oldum. Yayladağı’nda Türkmen olarak benden başka bu işi yapan kimse yok” (Katılımcı 13)

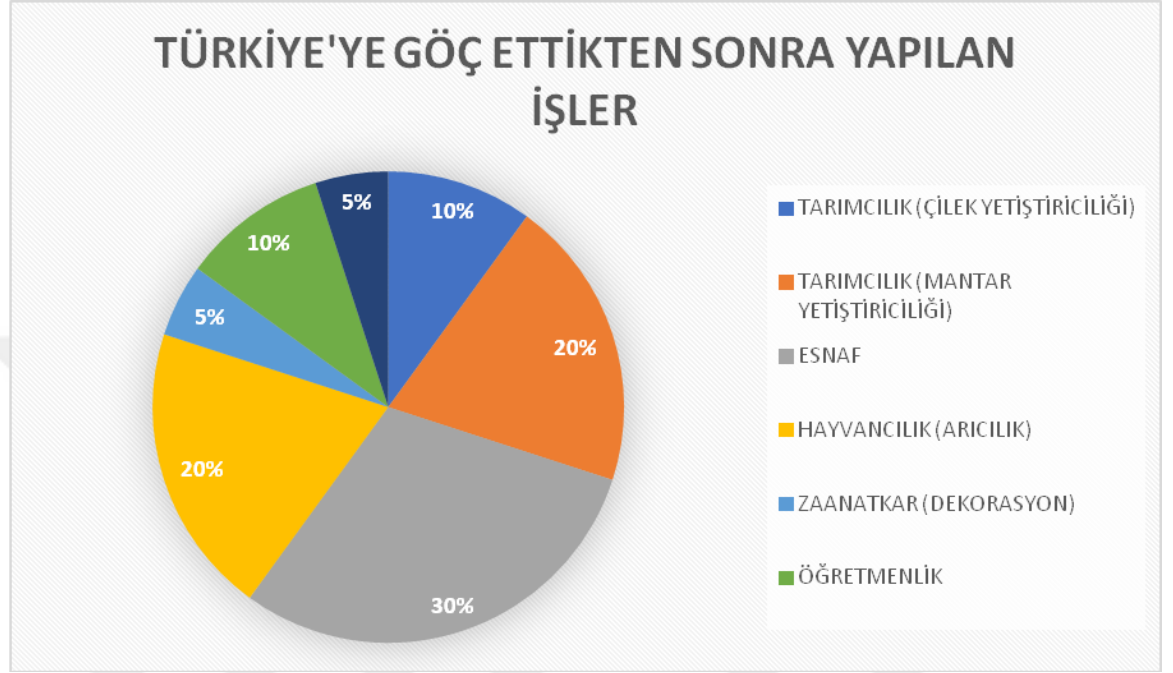
“Benim sekiz yıl sigortam vardı orada halk otobüsü kullanıyordum belediyede. Son dönemlerde tam başarılı olmuşum çalışmam düzenliydi. Türkiye’ye ilk geldiğimde çok zor bir dönem geçirdik. Allah razı olsun Türkiye hükümeti bize bir yandan yardım etti bir yandan da orada evinde yerinde çalışmada tam düzeni kurmuş iken bu savaş nedeniyle Türkiye’ye geldik. Bize biraz geç geldiğimiz için buradaki çadır kent doluydu bu nedenle ev kiralamaya mecbur kaldık birazda maddi durumumuz düşüktü dolayısıyla biraz zorluk çektik. Ancak yavaş yavaş çalıştık bir düzene girdik. Ben hem dekorasyon ustasıyım hem de şoförüm başta bu iki mesleğimden herhangi birini kullanamadım çünkü burası küçük bir köydür burada bu mesleklerden yoktur. Başlangıçta gün gelir tarımda çalışırım gün gelir yevmiye olarak işçi çalışırım gün gelir hiç çalışmam bir kez dokuz ay hiç iş bulamadığımda oldu. Sonra yavaş yavaş dekorasyon işine yöneldim çok şükür burada bu işi yürütmeye çalışıyorum ve buradaki halk içinde bu işte belli olduk adımız oldu” (Katılımcı 19)

Genel olarak bakıldığında Suriye’den Türkiye’ye göçle gelen Bayır Bucak Türkmenlerin büyük bir kısmı farklı işlere yöneldiklerini gözlenmiştir. Bunlar da maddi sıkıntılar, eğitimi durumundaki farklılıklar ve başka bir ülkenin çalışma koşullarını tam olarak bilmeme gibi nedenlerden dolayıdır. Yapılan görüşmeler

sonucunda 20 katılımcıdan 9'ü göç etmeden önceki mesleklerini devam ettiğini gözlenmiştir 11'i ise farklı mesleklere yöneldiğini tespit edilmiştir.

Grafik 2.

Türkiye'ye Göç Ettikten Sonra Yapılan İşler

Grafik 1 ile grafik 2'yi karşılaştırdığımızda şoförlük, muhasebe, toptancı ve mobilyacı gibi mesleklerde kimsenin çalışmadığını bunların yerine katılımcıların yüzde 30'ü tarıma yöneldiklerini söyleyebiliriz. Buda Hatay'ın Yayladağı ilçesinin tarım bölgesi olmasından kaynaklanmaktadır. Arıcılık ise her iki grafikte aynı oranla devam etmektedir.

5.3. Bayır Bucak Türkmenlerinin Yayladağı İlçesin 'de İktisadi Faaliyetleri ve Gelişmesindeki Katkıları

2011 yılında Suriye'de başlayan bu savaş 2012 yılında Bayır Bucak Türkmenleri Türkiye'ye göç etmeye mecbur etti. Bu göçmenlerin büyük bir kısmı Hatay'ın Yayladağı ilçesine yerleşmiştir. Yıllar geçtikçe Türkmen göçmenleri kendi işlerini ve işletmelerini kurmaya başlamışlar. Bu da hem Yayladağı'na yerleşen Türkmenlerin ekonomik durumlarının iyileşmesine hem de Yayladağı ilçesinin gelişmesine ve kalkınmasına yol açmıştır.

“Yayladağı’nda açılan bu işler burada çok büyük bir istihdam sağladı bugün çilekte 1000-1500 arası kişi çalışıyor mantarda ise 300 kişi kadar çalışıyor. Tabi bu işler tarım işleri olduğu için istihdam sayısı bazı aylar artıyor bazı aylar ise azalıyor.” (Katılımcı 17)

“2017 yılında Yayladağı Kaymakamlığı tarafından başlatılan mantar yetiştirme kursu sayesinde bu iş öğrendim ve şimdi tam ustası oldum. Şu an Yayladağı’nda 100 ile 120 arası mantar çadırı var ve bundan hemen hemen 500 aile evini geçindiriyor. Benim işlettiğim çadır sayısı 30 tanedir ve bu işletmede 25 kişi sürekli çalışıyor bazen işçi sayısı daha da artıyor bu iş yoğunluğuna ve üretim dönemine bağlıdır.” (Katılımcı 14)

“Yayladağı’nda Türkmenlerin yürüttüğü işler veya işletmeler buranın gelişmesinde çok katkı sağladı ilk olarak istihdam oranı arttı, Yayladağı tarımcılar için cazibe merkezi oldu, yapılan bu işler buraya bir para girişi sağladı buda en önemli noktadır çünkü bugün ekonomik konusu zincir gibidir halk çalışıyorsa marketçide kazanır nakliyatçıda kazanır tamircide kazanır bir noktada tıkanır ise her noktada tıkanır. Şu an bende 15 mantar çadırı var bunlarda 12 ile 25-30 arasında işçi çalışıyor. Toplam olarak Yayladağı’nda 7 mantar tesisi var “(Katılımcı 15).

Resim 7.

Yayladağında Bayır Bucak Türkmenlerinin Mantar Yetiştiriciliği İşletmeleri

2011 Yılında Suriye’de başlayan olaylar nedeniyle 2012’de Türkiye’ye göç eden Bayır Bucak Türkmenleri ilk dönemlerinde iş bulmada ya da iş kurmada zorluklar yaşamışlar. Ancak bazı vakıf veya dernek yardımları vasıtasıyla birkaç kişi kendi

işini kurabilmişti. Yapılan görüşmeler doğrultusunda kimin ne gibi ve kimden yardım aldığı bilgilerine ulaşılmıştır.

“İlk işimizi kurmaya çalışır iken İslam Elrif adlı dernek bizlere yardımcı oldu. Mesleğim arıcılık olduğu için bana 30 arı kovanı verdi ve 25 boş kovan alabildim. Bu yardım sayesinde kendi işimi kurmaya başladım ve mesleğimde çalışmaya başladım” (Katılımcı 11)

“İlk dönemde bir şeyler çalışamıyorduk ben Suriye’de inşaatta çalışıyordum burada bu işimi devam ettiremedim buda Yayladağı’nın bir küçük ilçe olduğundan ve burada işlerin biraz az olduğundan dolayı hem de Yayladağı’nın dışına çıkacaksa yol izin belgesi almamız gerekiyordu oda biraz zordu dolayısıyla Yayladağı’nın dışına çıkamadık. Birkaç yıl önce buraya gelen Alman derneği adlı bir dernek bizlere mantar yetiştirme işini öğretti. Öğrettikten sonra birkaç mantar çadırı kurdu. Dönemlik şeklinde bizleri bu çadırlarda çalıştırmaya başladılar. Bizlerde şunu dediler al, ek ve sat bu çadır sizindir. Her dönem (70 gün) bu çadırlarda çalışanlar değişiyordu ve yeni kişi çalışmaya başlıyordu. Böylece bizler bu mantar işini öğrendik. Şimdi bu Alman derneği sayesinde 50,60 kişi bu işi yapıyor Yayladağı’nda” (Katılımcı 9)

“Buradaki işler çok kısıtlı ve azdı bizde geçimizi sağlamak için yevmiye işçilik gibi işlerde çalışmaya başladık. 2017 yılında kaymakamlık sayesinde burada çilek yetiştirme kursları açıldı ve bizlere başlangıç için 2 şer dönümlük çilek hibe etti. Millet bunu sayesinde hem işi öğrendi hem de kazanç sağladı. Şimdide Yayladağı’nda çok sayıda kişi bu işte çalışıyor ve arkasında ekmek parasını kazanıyor.” (Katılımcı 20)

Yapılan görüşmeler sonucunda mantar, çilek ve bir kısım arıda çalışanlar belli yardımlar almışlar ve yardımlar sayesinde işlerini kurmuşlar ya da iş fırsatı bulabilmişler. Yardım almayanlar ise ya kendi imkanlarıyla işlerini kurmuşlar ya da işçi olarak çalışmaya devam etmişlerdir.

5.4. Göç Ettikten Sonra Çalışma Koşullarının Değişmesi

Bir toplumun bir yerden bir yere göç etmesi bu toplumun bir tek coğrafi alanını değiştirdiği anlamına gelmez. Bu göç nedeniyle hem sosyal hem de ekonomik durumların değişmesi demektir. 2012 yılında Türkiye'ye göçle gelen Bayır Bucak Türkmenlerin çalışma koşullarının nasıl değiştiğini yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılmıştır. Bu çalışmada Türkiye'deki çalışma koşullarına ve bu koşulların Suriye'deki çalışma koşulları arasındaki farklara değinmeye çalışılmıştır. Katılımcıların bir kısmı Türkiye'de çalışma daha rahat ve kolay olduğunu söyler iken bir kısmı ise Suriye'de daha kolay olduğunu vurgulamışlar.

“Suriye'den Türkiye arasındaki çalışma koşulları çok farklı. Örneğin: Suriye'de bir gün çalışırsan yeterlidir. Burada ise her gün çalışman gerekiyor. Burası daha zor ama işini kurana kadar zor kendi iş sistemini kurduktan sonra kolaylaşıyor.” (Katılımcı 13)

“Türkiye'de iş yapmak daha güzel ve daha kolaydır. Burada işte bir özgürlük var. Benim kurduğum bu işi Suriye'de yapsaydım devlet beni bıktırdı çünkü her tarafta rüşvet vardı. Benim böyle iş kurmaya Suriye'de cesarettim olmazdı. Ama burada bu konularda büyük bir özgürlük var çok şükür ilgili makamlarda yardımcı oluyorlar maddi değil de manevi bir yardımdır.” (Katılımcı 15)

Genel olarak kendi işletmesini kuranlar için Türkiye'de iş hayatı daha kolay ve rahat olduğunu ancak özel sektörde ya da yevmiye olarak çalışanlar için ise iş hayatı Suriye'den daha kolay olduğunu yapılan görüşmeler doğrultusunda bu sonuca ulaşılmıştır.

Katılımcıların sadece beşi ailede kendileri ve eşleri çalışıyorlar. Diğerler ise ailede tek başına çalıştıklarını vurgulamışlar. Eşleri çalışan bu beş katılımcıda eşlerinin gönüllü öğretmen olarak çalıştıklarını vurguladılar.

5.5. Savaş Bitmesi Durumunda Bayır Bucak Türkmenleri Geri Suriye'ye Dönecek Mi?

Yapılan görüşmelerde savaş bitmesi durumunda geri Suriye'ye gidecek misiniz? Diye sorusuna şöyle cevaplara ulaşılmıştır:

“Biz burada rahattık ancak Suriye’de durumlar düzeler ise geri giderim. Çünkü orada evim var, toprağım var ve köyüm var. Burada ne kadar çalışsak ev toprak sahibi olmamız bir zordur.” (Katılımcı 8).

“Ben Suriye’de devlette öğretmen olarak çalışıyordum. Suriye’de bu iç savaş biter ise tabii ki geri giderim. Burada gönüllü öğretmen olarak çalışıyorum ve hiçbir şekilde kadroya geçemeyiz. Yani diplomalarımıza denklik gerekiyor ve KPSS şartı var bu yaştan sonra bunları yapamayız.” (Katılımcı 3).

“Burada kendi işletmelerimizi kurduktan sonra ve buradaki çalışma özgürlüğünü yaşadıkktan sonra Suriye’de savaş biter ise bile orada iş yapmak, düzen kurmak ve yeniden bir hayat kurmak biraz zor olacak. Bu yüzden Suriye’ye geri dönmeyi düşünmüyorum” (Katılımcı 15).

Yapılan görüşmeler sonucunda 20 katılımcıdan 18’i geri dönmeyi düşündüğünü sadece 2’si Türkiye’de kalmak istediğini belirtti. Gitmek isteyenlerin çoğu orada evlerinin ve topraklarının bulunması kısacası ekonomik bir etken olarak değerlendirebilir.

5.6. Türkiye’ye Göç Ettikten Sonra Yayladağı İlçesinde Yerleşme Sebebi

Suriye’de başlayan iç savaş nedeniyle Türkiye’ye kitlesel göçle gelen Bayır Bucak Türkmenlerin büyük bir kısmı Hatay’ın Yayladağı ilçesinde yerleşmiştir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda Yayladağı ilçesini yerleşim yeri olarak seçme sebebi sorusuna şöyle cevaplara ulaşılmıştır:

“Burası bizim sınırlara yakındır. Burada hem akrabalarımız var hem de buranın insanını tanıdığımız için burayı seçtik. Burada çok rahat ettik hiç yabancı olarak kendimizi hissetmedik.” (Katılımcı 5)

“Burası bizim sınırlara yakın. Yanı evlerimiz buradan özleye özleye bakarız. Burada da akrabalık bağlarımız var.” (Katılımcı 8)

Yapılan görüşmeler doğrultusunda katılımcıların Yayladağı’nın dışına taşınmak ve ikamet yerlerinin değiştirmek istemediklerine ulaşılmıştır. Buda durum Türkmen dağına yakın olması, Yayladağı kültürünün kendi kültürlerine benzer olması ve bütün tanıdıkları ve yakınlarının Yayladağı’na yerleşmiş olmaları etkilidir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Suriye içerisinde 2011 senesinde rejim aleyhine başlayan hareketlerin alevlenmesiyle birlikte başlayan olayların neticesinde Suriyeliler, büyük sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Bu sıkıntılardan kaçıp kurtulmak için göç hareketine girişin Suriyeliler, öncelikle sınırlardaki komşu devletlere sığınma yoluna gitmişlerdir. Bu devlet arasında Türkiye başta gelmektedir. Sığınmalarını sağlama amacıyla alınmış olan göçmen kesimin, kalış süreçlerinin uzamış olması, göç hareketinin artış göstererek aynı ölçekte devamlılığı ve Avrupa'daki ülkeler başta Batı ülkeleri içerisine kaçış ve göçlerin olmasıyla, Suriye'deki göç hareketi uluslararası bir mesele haline gelmiştir. Suriye'de yaşanan iç savaş ve göç hareketi, dünyadaki toplumun da dikkati çektiği bir konudur. Türkiye bu süreç zarfında hiç karşılaşmamış olduğu bir göç alma durumuyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'nin resmi anlamda 29 Nisan 2011 tarihli kayıtlara göre Cilve-gözü kapısından alınan 252 Suriye vatandaşının korunmaya başlangıcıyla, bu sayı bugün 3.670.342'ye varmıştır (Mülteci Derneği, 2021). 1951 senesinde kabul edilmiş ve 1967 protokolüyle tekrardan düzenlenmiş olan Mülteci Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere mülteci kavramı; “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan bir ülkenin korumasından yararlanmak isteyen her şahıs.” şeklinde tanımlanmıştır. Sığınmacı kavramı, mültecilik başvurusu yapan göçmen kesimin onay ve kabul görmeyi beklemiş oldukları zaman zarfı içerisinde ülke içindeki statüsüne verilen addır (BM Mülteci Yüksek Komiserliği, 2016). 1951 senesinde Türkiye'nin de imzaladığı Cenevre Antlaşması neticesinde Türkiye içerisinde göçmek isteyen kişilerin hak ve durumları, küresel standartlar içerisine bağlanmış ve 1967 senesinde yeniden gözden geçirilerek hazırlanan sözleşmeye göre Türkiye, Avrupa kıtasındaki ülkelerden mülteci şeklinde göçmenleri alırken, farklı ülkelerden yapılan başvurularda “sığınmacı” statüsü altında ülke içerisinde barınma fırsatı bulmaktadırlar. Suriye'den göçüp gelenler farklı bir şekilde “geçici koruma” altındadır (Ağır ve Sezik, 2015:95-123).

Türkiye hem cumhuriyetin ilan edilmesinden önce hem de sonrasında zaman zaman Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu coğrafyası içerisinde yaşanan olumsuz olaylar sebebiyle göç eden, kültür ve tarihsel bağları olduğu halkları misafir etmiştir. Türkiye, 1960'lı yıllarda Avrupa içerisine göç vermiş, 1980'li yıllarda bilhassa Orta Doğu ve Afrika coğrafyalarından kaçan, Avrupa'ya gitmeye uğraşan göçmen kesimi kabul etmiştir. İç savaştan ötürü yaşanan göçleri irdelediğimizde önceki zamanlarda da Türkiye'ye yapılan göçler olsa da yaşanan bu sorundan ötürü yapılan göçler yoğun ve farklı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kitlesel Akımlar)

Suriye'nin Türkiye ile hem coğrafi hem de kültürel anlamda bağlı olmasından ötürü, Türkiye adına yaşanmış olan süreç önem arz etmektedir. Suriye, yapısından dolayı pek çok medeniyetin bulunduğu bir bölgedir. Bu sebepten ötürü pek çok dini ve etnik grubu içerisinde bulundurmaktadır. Türkler, uzunca müddet bu coğrafya üzerinde hâkimiyet kurmuşlardır. Bölgede hayatını devam ettiren gruplar arasında Türkmenler bulunmaktadır. Bölgede Türkmenlerin olmasından ötürü Türkiye, olaylara sessiz kalamamış ve Türkmenlerin sorunlarıyla alakadar olmuştur. Türkmenler başta gelmek üzere pek çok Suriye'den kaçan sığınmacılara bünyesine kabul etmiştir.

Bu kapsamda, mecburi bir şekilde Hatay ilinin Yayladağı ilçesine Türkmenler tarafında yapılmış olan ve yaşanmış süreçlerin baz alındığı, saha çalışmalarına dayanan bu araştırma içerisinde varılan neticeler, araştırma sorunu bağlamı içerisinde şöylece yorumlanabilir:

Suriye'de çeşitli bölgeler içerisinde yaşamlarını sürdürmelerine rağmen etnik bir unsur şeklinde kabul görmeyen Türkmenler, yaşanan iç savaşın olumsuz etkileri sebebiyle Türkiye'ye gelmişlerdir. Bayır Bucak bölgesinde yaşamakta olan Türkmen kesimin, karşılaştığı sorunlar, zorluk ve engeller Türkiye'de kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Suriye'deki pek çok bölgede Türkmen varlığının devam ettiği görüşme ve araştırma içerisinde Türkmenlerin varlığından bahsedilmiştir. Suriye içerisindeki kültürel kimliğini koruyup halen devam ettirmekte olan Türkmenler, Şam, Bayır Bucak, Halep, Azez, Humus, Cerablus, Münbiç, Hama gibi kentlerde yaşamaktadırlar. Yapılan bu çalışma içerisinde

Türkmenler hem dilini hem de kültürel kimlik ve özelliklerini muhafaza ettiklerini yapılan mülakatlar ve araştırma neticesinde söyleyebilmekteyiz.

Türkmen grupların Türkiye'ye yaptıkları göçleri inceleyecek olursak: Ravenstein'ın göç kanunlarına göre kişinin ya da toplulukların maddi anlamda daha çok yarar elde edebilecekleri bölgelere gitmeyi seçtikleri belirtilmiştir (Ravenstein,1885). Nüfus yoğunluğunun çok istihdamın az olduğu bölgelerden; nüfus yoğunluğunun az istihdamın yüksek olduğu bölgelere göçün yapılmasından ötürü, göçlerin en mühim sebebi ekonomik nedenlerdendir. Çalışma bağlamında; doğal olarak ya da insan eliyle olan sebeplerden ötürü, içinde hayat ve refaha dair tehditleri barındıran, zorlamalardan ötürü olan göçlerin en önemli örneklerinden birisi Türkmen göçleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira burada amaç hayatta kalabilmektedir. Türkmen kesimin zorunlu şekilde yaptığı göçleri incelediğimizde çekici ve itici etmenler maddiyat esaslı olmanın haricinde değişken özellikler kapsamaktadır. Suriye'de meydana gelen iç savaş sebebiyle göç etmiş olan Türkmenler, Suriye içerisinde maddi olarak iyi imkânlarla sahip olmasına rağmen Türkiye sınırlarına zorlukları göze alıp gelmişlerdir. Türkiye'ye gelme sebepleri ise, coğrafi yakınlık, Türkiye ve Türk halkının, Suriyelilere dair pozitif yöndeki stratejileri, en önemlisi ise Türkiye ve Türkmenler arasında tarihten gelen kültürel ve sosyal bağlar olmasından ötürü, göçmek için ideal ve çekici olan bir etki doğurmuştur.

Araştırma kapsamında Türkmenlerin göçmesinin ardından maddi durumları incelendiğinde, bir kısım Türkmen'in Suriye içerisindeyken ekonomik gelir seviyesinin orta düzeyde seyretmesine rağmen, Türkiye sınırlarında maddi zorluk ile karşılaştıkları görülmüştür. Birçoğunun kaçak yollarla gelmesinden ötürü, Türkiye'ye kendilerine ait mallarını getirmemiş olmaları, ihtiyaçlarının karşılanması noktasında sıkıntı yaşamalarına ortam hazırlamıştır. Yayladağı'nda yerleşmiş olan Türkmenlerin, Türkiye sınırlarında geçici koruma konumunda olmalarından dolayı, Yayladağı'nda da işlerin az olması ve çalışma izinleri bulunmaması sebebiyle, oldukça düşük ücretlere ve emeğin yoğun olduğu bir ortamda çalışmak zorunda kalmışlardır. Buradaki Türkmenlerin Suriye'de genelde öğretmen, şoför ve arıcılık gibi mesleklerle geçiniyordu. Türkiye'ye göç ettikten sonra arıcılık mesleği devam etmesi yanı sıra tarımcılık mesleği çok yaygınlaşmıştır. Buda Yayladağı'nın tarım bölgesi olduğundan kaynaklıdır.

Türkmen Göçmenler, Türkiye'deki kalma sürelerinin uzamasından ötürü, Türkiye sınırları içerisinde yeni bir yaşam sağlama çabasında bulunmaktadır. Araştırma sorunları bağlamında Türkmenler, Yayladağı ilçesinde yeni yaşamlarını kurarlarken karşılaşmış oldukları zorluklar incelendiğinde, ekonomik durumların zayıf olması, tarımcılık işleri (mantar ve çilek yetiştirme) nasıl yürütüldüğünü bilinmemesi, Türkiye'de çalışma koşullarını bilinmemesi ve eğitim durumların çoğu orta okul ile lise olmasıdır. Yıllar geçtikçe biraz para biriktirerek kendi mesleklerini yürütmeye başlayanlar (bakkal, terzi, berber ve arıcıların bir kısmı). Daha sonra kaymakamlık, dernek ve vakıf yardımları sayesinde arıcılar arı kovanı yardımı alarak ve bazılarına mantar ve çilek yetiştirme eğitimi vererek eğitim sonunda da başlamaları için destek alarak, Yayladağı'nda yerleşen Türkmenlerin bir kısmı kendi işlerin kurmuşlar. Kurulan bu işler istihdam oranını arttırarak Yayladağı'nın gelişmesinde katkı sağlamıştır.

Araştırma sorunları ele alındığından ulaşılmış olan netice; Suriye'de başlayan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye kitlesel bir şekilde göç eden Bayır Bucak Türkmenlerin göç ettikleri bölgede yeni bir hayat kurmak istekleri neticesinde kurmuş oldukları işletmeler ve yapılan yatırımlar göç ettikleri bölgeyi hem olumlu hem olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Kurulan (mantar yetiştirme, çilek yetiştirme ve arıcılık) gibi işler Yayladağı bölgesine para girişini sağlayarak hem bölge gelişmesinde ve büyümesinde katkı sağlamış hem de işsizlik oranlarını düşürerek gelir seviyesini yükseltmiştir. Ancak Yayladağı'na yapılan bu kitlesel göç sonucu bölgedeki nüfus sayısını 2 kattan fazlaya arttırmıştır. Evlere ve arazilere yükselen talep neticesinde ilçede bulunan ev veya parsel fiyatlarında büyük bir oranda yükselme olmuştur. Genel olarak zorunlu bir şekilde göç edenler her türlü çalışma koşullarını kabul ederler ve bunları iyi ve düzgün bir şekilde yönlendirilirse üretimde ve kalkınmada büyük bir rol oynarlar.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, n. (2006). Bitmeyen göç-konuk işçilikten ulus ötesi yurttaşlığa. İstanbul: bilgi iletişim grubu yayıncılık müzik yapım ve haber ajansı.
- AFAD. (2018) 15_10_2018_suriye_gbm_bilgi_notu_1.pdf
- Ağır Osman ve Sezik murat (2015):” Suriye’den Türkiye’ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunlar” birey ve toplum; cilt no:5, sayı: 9, sayfa: 95-123
- Anadolu Ajansı. (2015) <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suriyede-135-milyon-kisi-insani-yardima-muhtac-211953.html> erişim tarihi:12.06.2021
- Aracıoğlu, Burcu; Demirhan, Dilek; tatarlar, ceren deniz; Zalluhoğlu, Ali Erhan (2016), tüm boyutlarıyla girişimcilik, dedeoğlu, a.ö. (ed.), hümanist kitap yayıncılık, İstanbul.
- Bademci, Ali. Suriye’de Türkmenler ve bayır-bucak. İstanbul: Ötüken yayınları, 2014.
- Bakırtaş, Tahsin, (2012), küresel gelişme modelinde uluslararası göç olgusu ve yansımaları, alternatif politika, cilt: 4, sayı:2, s: 232–261.
- Baycan Levent, Tüzin; Nijkamp, Peter (2009), “characteristics of migrant entrepreneurship in europe”, entrepreneurship and regional development, 21(4), 375-397.
- BM Mülteci Yüksek Komiserliği (2016). <https://www.unhcr.org/tr/yuksekkomiser> erişim tarihi: 03.05.2021
- Brenkert, g. G. (26.06.2008): “ innovation, rule breaking and the ethics of entrepreneurship”, journal of business venturing
- Coulter, m. ve Robbins, p. S. (2003), management, new jersey: prentice hall, 7.baskı.

Creswell, j. W. (ocak, 2015). Nitel araştırma yöntemleri; beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (2. Baskı b.). (M. Bütün ve Selçuk Beşir Demir, çev.) Ankara: siyasal kitabevi.

Çevik, e. (2006): “girişimcilerin, girişimcilik tipleri ile çalışma amaçları arasındaki ilişki”, (basılmamış yüksek lisans tezi, Marmara üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü), İstanbul.

Çiçekli, Bülent, yabancılar ve mülteciler hukuku, Ankara: seçkin yayınevi, 2013.

Çobanoğlu, Zekai (1996), konut sağlığı, Ankara: somgür yayınevi

Dağ, Ahmet emin, uluslararası ilişkiler ve diplomasi sözlüğü, Anka yayınları, İstanbul: Mayıs 2004, s. 296.

Doğan, g., & durgun, b. (2012). Arap baharı ve Libya: tarihsel süreç ve demokratikleşme kavramı çerçevesinde bir değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi, (15), 61-90.

Ela Özcan, e. Deniz (2016), “çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme”, iş ve hayat, 2(4): 183-215.

Erdem Bahadır (2017) situation of temporary protection statute of the syrians in terms of social, political and citizenship law in Turkey b. Bahadır Erdem sayfa: 332-351

Geçici koruma yönetmeliği. (2014) “21.5.20146883.pdf”

Göç idaresi genel müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/> erişim tarihi:12.06.2021

Göç idaresi genel müdürlüğü, kitlesel akınlar (goc.gov.tr) erişim tarihi: 12.09.2021

Güzel, Miray vurmaz (2017),” zorunlu göç/sürgün sürecinde Suriye Türkmen milli kimliği” Türk yurdu dergisi Eylül 2017- yıl 106- sayı 361

International Organization For Migration. International Organization For Migration- Migration. Key migration terms key migration terms | international organization for migration (iom.int)erişim tarihi:03.06.2021

- IOM Uluslararası Göç Örgütü. (2009). Göç terimleri sözlüğü-uluslararası göç hukuku. Cenevre: uluslararası göç örgütü
- Kayalar, Murat; Yıldız, Savaş (2017, “uluslararası göç sonrası ortaya çıkan girişimcilik türleri”, Süleyman Demirel üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi, 22(1): 56-62.
- Kirişçiöğlü m. Fatih, “Suriye’de iç savaş sürerken Suriye Türkmenleri”, 21. Yy. Türkiye enstitüsü, rapor no:1, (2013), s. 18.
- Kirişçiöğlü, fatih, “Suriye Türkleri”, Avrasya dosyası, sonbahar 1995, c.2, s.3,131-143.ankara.
- Koser, k. (2007). International migration: a very short introduction.oup oxford.
- Li, Manyu, Irene h. Frieze (2012), “before the big decision: psychological theories on premigration motivation”, immigration poliscies, challenges and impact (ed. E. Tartakovsky), new york: nova publishers, pp.3-27
- Lyon, Fergus, Sepulveda, Leandra ve Syrett, Stephen (2007). Enterprising refugees: contributions and challenges in deprived urban areas. Local economy, 22(4), 362– 375
- Miller, m. J., and Castles, s. (2008). Göçler çağı modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul: İstanbul bilgi üniversitesi yayınları.
- Mustafa Abdülrahman. (2015) “Suriye Türkmenlerinin “onur ve özgürlük” mücadelesi” Türk yurdu dergisi. Ekim 2015- yıl 104- sayı 338.
- Mülteci Derneği (2021) “ Türkiye’deki Suriyeli sayısı nisan 2021” Türkiye’deki Suriyeli sayısı nisan 2021 – mülteciler derneği (multeciler.org.tr) erişim tarihi:31.05.2021
- Orhonlu Cengiz, “Suriye Türkleri” Türk dünyası el kitabı, Ankara, 1977.
- Orsam-Ortadoğu Türkmenleri programı orsam-Ortadoğu Türkmenleri programı rapor no: 14, Kasım 2011
- Özkaya Abdi Noyan, “Suriye Kürtleri: siyasi etkisizlik ve Suriye Devleti’nin politikaları” Uşak, c. 2, s. 8, (2007), s. 112.

- Öztürkem Ali ve Orhan Oytun (2011) “Suriye’de değişimin gündeme taşıdığı toplum: Suriye Türkmenleri”, “orta doğu analiz” Kasım 2011-cilt:3 sayı:35 sayfa:46-60
- Pereira Valarini, Pedro Fernando (2015). Time to restart: the experience of syrian refugees in establishing a business in ıstanbul. Unpublished master thesis, holland: university of utrecht, sustainable development- international development. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/322297>
- Ravenstein, e. (1885). The laws of migration. Journal of the statistical society of London, 167-235.
- Schoonhoven Bird, c. ve Romanelli, e. (2001), entrepreneurship dynamic: origins of entrepreneurship and the evolution of industries, stanford university press.
- Sevim, Ali, “Suriye’de ilk Türkler” Türk kültürü dergisi, sayı:32. Ankara, 1976. S 11-105
- Subanova, Aisuluu (2013), “Türkiye’deki Kırgız ve kazak kökenli göçmen girişimciler üzerine bir alan araştırması”, Hacettepe üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü işletme anabilim dalı, yüksek lisans tezi, Ankara.
- Şahbaz Mehibe (2017) “xvi. Yüzyıl Anadolu Su’nda oğuz boylarının yerleştikleri yerlerin sancaklara dağılımı” ç.ü. Sosyal bilimler enstitüsü dergisi, cilt 26, sayı 3, 2017, sayfa 45-59
- Şandır, Mehmet, “Suriye Türklüğü” Türk yurdu, c.18, sayı 133 s.7-8 Ankara, 1998, sf. 77.
- Top, seyfi (2006), girişimcilik keşif süreci, beta yayınevi, İstanbul.
- Uluslararası Göç Örgütü, göç terimleri sözlüğü (ikinci baskı) no 31 Cenevre: 2013, s.35-36.
- UNHCR, (2021). “Syria Regional Refugee Response”
<https://data2.unhcr.org/ar/situations/syria> erişim tarihi:12.06.2021

- Volery, Thierry (2007), “ethnic entrepreneurship: a theoretical framework”, handbook of research on ethnic minority entrepreneurship: a co-evolutionary view on resource management, dana, l.p. (ed.), edward elgar publishing, 30-41.
- Vurmay, h. Miray, “hafız Esad Suriye’inde Arap milliyetçiliğinin dönüşümü”, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara üniversitesi Türk inkılap tarihi enstitüsü, 2011
- Wauters, b. Ve Lambrecht, j. (2006). Refugee entrepreneurship in belgium: potential and practice. International entrepreneurship and management journal, 2(4), 509– 25.
- Yaşar kalafat, karşılaştırmalı bayır — bucak Türkmen halk inançları, bayır-bucak Türkleri kültür ve dayanışma derneği yayınları, Ankara, 1996.
- Yıldırım duygu şerife (2017):” Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş Türkmenler üzerine bir araştırma” Hacettepe üniversitesi Türkiyat araştırmaları enstitüsü, yüksek lisans tezi, 2017
- Yılmaz Meşküre (2015) “Suriye Türkleri” “21. Yüzyıl Türkiye enstitüsü bilimsel danışmanı” Suriye Türkleri (21yyte.org) erişim tarihi 11.09.2021
- Zhao, f. (2006), entrepreneurship and innovations in e-business: an integrative perspective, ıdea group publishing.

TABLO KAYNAKLARI

- Tablo 1: kaynak: bakırtaş, tahsin, (2012), küresel gelişme modelinde uluslararası göç olgusu ve yansımaları, alternatif politika, cilt: 4, sayı:2, s: 232–261.
- Tablo 3: kaynak: orsam-ortadoğu türkmenleri programı rapor no: 14, kasım 2011, sayfa:17
- Tablo 4: kaynak: orsam-ortadoğu türkmenleri programı rapor no: 14, kasım 2011, sayfa:16